

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő:
FEKETE LÁSZLÓ Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó:
SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 95. Telefon: 297-0-69

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekk számlája: 41.951.

A korhatár.

Kezünkbe került a m. kir. igazságügyminisztérium által közzétett előadói tervezet a „*Polgári peres és nemperes eljárás és az igazságügyi szervezet módosításáról szóló törvényjavaslat*” tárgyában.

Ennek 205. §-a így szól:

„a királyi közjegyzőkről szóló 1874. évi XXXV. t.-c. 33. §-a a következő rendelkezéssel egészített ki:

megszűnik a közjegyzői állás azzal is, ha a közjegyző életének hetvenedik évét betöltötte és az igazságügyminiszter állásában őt nem tartotta vissza.

Megszűnik a közjegyzői állás azzal is, ha a közjegyző az ellene indult csődnyitási eljárásban vagyontalansági esküt tett. Erre az esetre a csőd által való megszűnés szabályai megfelelően állanak.”

Ismertetjük továbbá az e §-hoz fűzött — igen rövid — *indokolást:*

a hetven éves életkor általában a munkaképesség lényeges csökkenésével szokott együttjárni. Ezen a koron túl a kir. közjegyzők már nem maguk látják el tisztüket, hanem maguk helyett helyetttest alkalmaznak, ez azonban *nem kívánatos* állapot. *Ezért* szükséges, hogy a közjegyzők akik ezt az életkort betöltötték, működésüket általában szüntessék meg. Azokban az esetekben, amikor a hetven éves közjegyző még teljesen munka-

Fekete László dr. A korhatár

Petrovay Zoltán dr. Kir. közjegyző közreműködése hitbizományi nemperes eljárásokban

A VI. országos ügyvédi értekezlet energikus állásfoglalása a jegyzői magánmunkálatok ellen

Fekete László dr. Az örökhiteladó szerződés kormányhatósági megerősítésének jelentősége

Közlemények

Kifejezések

A budapesti kir. közjegyzők ülésének

A budapesti kir. közjegyzők ülésének

A kir. közjegyzők ülésének

A kir. közjegyzők ülésének

Állásközvetítések

Kihirdetett törvények

Rendeletek

Jogi és illetékügyi tudalmi szemle

Magyar Jogi Szemle

Jogállam

Polgári Jog

Notariatszeitung

Magyar Törvénykezés

Notariatszeitung

Illetékügyi Közlöny

Joggyakorlat

Magánjog

Illetékjog

Szerkesztői híreink

képes s állásában való visszatartás közérdek, az igazságügyminiszternek kell módot adni arra, hogy őt állásában visszatartsa.

Hogy a vagyontalansági esküvel a közjegyzői állás megszűnjék, azt ugyanazok a szempontok még fokozottabban indokolják, amelyek a csődnyitáshoz hasonló jogkövetkezményt fűznek.” —

Ezzel az itt felvetett témával kétségtelenül rövidesen fog foglalkozni a közjegyzői karnak állásfoglalásra hivatott minden szerve, kamaraközi értekezlet, kamarák, a királyi közjegyzők országos egylete, sőt a királyi közjegyzők és közjegyzőjelöltek nyugdíjintézete is.

Anélkül, hogy ezek állásfoglalásának elébe akarnék vágni, a magam részéről, — aki a hetven esztendőnél még messze lévén, személyi szempontot könnyen ki tudok kapcsolni — néhány megjegyzést kívánok a kérdéshez fűzni.

Sok gondolat tolul előtérbe a korhatár kérdésével, amivel most — már csak idő rövidege miatt is — nem foglalkozhatunk. Így:

beszélni lehet arról, hogy a már kinevezett királyi közjegyzők joggal teheték fel, hogy ha kifogástalanul működnek és testi, szellemi erejük birtokában maradnak, életük végéig működhetnek; következésképpen ha már intézményesítették is a korhatár, ez csak az ezután kinevezendő királyi közjegyzőkre vonatkozhat; —

ha mégis intézményesítették a korhatár, az életbeléptetéssel várni kellene, míg a készülő új közjegyzői rendtartás megfelelően provideál arra, hogy a nagy számban megüresedő állásokra szakképzett és rátermett egyének — királyi közjegyző-helyettesek — kerülhessenek;

vajjon helyes-e, hogy a királyi közjegyző existenciája e vonatkozásban is az igazságügyminisztertől tétessék függővé, visszatartja-e őt a szolgálatban, vagy nem, s ha visszatartotta is, a tisztességteljes öreg közjegyző feje fölött állandó Damokles-kardként függjön a menesztés lehetősége,

hogy ezzel az indokolással más szabad-foglalkozású, pl. ügyvéd működése is hetvenedik életével megszüntetendő lenne;

hogy az ambícióval vezetett s szépen fejlődő nyugdíjintézet a korhatár folytán várható rokkant (a jelenlegi nyugdíjszabályzat szerint ugyanis öregségi nyugdíjat nem s csak rokkantsági

nyugdíjat fizet) közjegyzői nyugdíjterhet — miután az Intézet a jelenlegi keretekre van dimensionálva és tagjárulék felemeléséről a mai viszonyok között szó sem lehet — nem vállalhatja, azt tehát az államnak kell viselnie;

hogy a korhatár intézményesítése, ha ugyan arra egyáltalán szükség van, arra az időre halasztassék, mikor a Nyugdíjintézet megerősödve abban a helyzetben lesz, hogy a jelenlegi igen alacsony és köztisztviselők nyugdíjával arányban semmiképpen nem álló havi 200—250 pengő nyugdíjnál lényegesen nagyobb és a közjegyzőkhöz méltó nyugdíjat tud fizetni;

és így tovább.

Mindezekkel s más kérdésekkel — amint mondtam — ehelyütt s ezidőszerint nem kívánok foglalkozni és most csak az alábbiakra akarom a figyelmet felhívni.

Mi vetette fel a korhatár gondolatát, ami a magyar közjegyzői intézmény fennállása óta sohasem került napirendre?

Mi az occasio legis?

E kérdésekre megfelel maga az indokolás.

Azért szükséges a korhatár, mert a hetven éves életkoron túl a közjegyzők „nem maguk látják el tisztüket, hanem maguk helyett helyette alkalmazzák” s ez „nem kívánatos állapot.”

Amidőn teljes mértékben elismerem, hogy az állandó helyettesítés nem kívánatos, sőt nem is törvényes állapot, — vitatom, hogy általános jelenség lenne minden hetven évét betöltött közjegyzőt illetően az állandó helyettesítés; vitatom, hogy ez életkoron túl minden vagy — mondjuk így: legtöbb közjegyző „nem maga látná el tisztét, hanem maga helyett helyette alkalmazna.”

A 70 éves és ez életkoron túl levő közjegyzőket nézve azt állapíthatjuk meg, hogy legtöbbje teljes testi és szellemi erőben, hosszú évtizedes kifogástalan működéssel kiérdemelt közbizalom élvezetében, hosszú évtizedes működésben nyert bölcs tapasztalatok áldásos értékesítésével személyesen kifogástalanul működik s emlékezetünkben elvonul nem egy, immár elköltözött közjegyző tiszteletreméltó alakja, aki hetvenedik életévén túl nemcsak kifogástalanul működött személyesen, de maga a megtestesült bölcsesség és a fiatalok orakuluma volt.

Azonban: magam is ezt mondom, hogy a hetvenedik életévükön túlélő közjegyzők legtöbbje s nem azt, hogy mindannyija — személyesen működik.

Van ugyanis néhány ily korú közjegyző, aki — részben testi vagy szellemi erejének fogyatékossága miatt, részben mert, bár e téren hiányosság nem volna észlelhető, ő az egyébként jól megérdemelt pihenést választotta és önmagát teljes javadalom mellett nyugdíjazta, — „nem maga látja el tisztét, hanem maga helyett helyettest alkalmaz.”

Mármost: a hetven éven túllévő közjegyzőket tekintve, ez a kisebbség s *amaz* — a tevékeny, dolgozó, friss szellemi erővel megáldott, működő idős urak tiszteletreméltó csoportja a többség.

Igy van ez ma, így volt a múltban s bizonyára így lesz a jövőben is.

Ezt a többséget talán még sem lehet pusztán az említett *kisebbség* miatt szintén nyugalomba küldeni s megfosztani bölcs tapasztalatokon nyugvó áldásos működésétől a jogkereső közöniséget, mely bizalommal fordul évtizedek óta kipróbált, bölcs tanácsadójához, de nem lehet megfosztani a közjegyzői intézményt sem, melyre éppen ezek működése sugároz elsősorban fényt.

A javaslat abból indul ki, hogy az az általános és egyben kóros jelenség, hogy hetven éven túl a közjegyzők nem maguk látják el a tisztüket és kivétel — mely esetre azután az igazságügyminiszter dispensálhat — ha maga működik.

Szerintem fordítva áll; a múltat és a jelent is tekintve az a rendszerinti jelenség, hogy hetven éven túl is kifogástalanul maga működik a közjegyző és kivétel az említett és joggal kifogásolható kóros jelenség.

Ha pedig így áll a dolog e kóros jelenségeket, a *néhány* közjegyző magatartásában rejlő „nem kívánatos állapot”-ot kell megszüntetni és ha nem lesz hetven éven felüli közjegyző, aki — mindig az indokolás szavait idézem: „nem maga látja el tisztét, hanem maga *helyett*” (és nem maga *mellett*, ahogyan lehet és ahogyan kell) „helyettest alkalmaz,” — elesik az *occasio legis* s az ok megszüntével elesik az okozat: a korhatár intézményesítése.

Kartársaim nagyrésze ezirányú felfogásának ismeretében mondom tehát, hogy a közjegyzői kar várakozással néz azokra a hetvenedik életévükön túllévő igen érdemes kartársakra, akik — ismétlem: kivételképen — rendszerint állandóan nem maguk

működnek vagy csak forma szerint működnek (mert legtöbbje nem is láthatja el tisztét) és várja tőlük a kezdeményező lépést,

Ha pedig ezek netán nem ismernék fel a helyzetet s részük-ről elmaradna ez a kezdeményező lépés, úgy a kar várja a kamarai elnökök részéről az 1874. évi XXXV. t.-c. 35. §-ában előírt rendelkezés foganatosítását.

Ha ez irányban nem történik semmi, akkor azután a közjegyzői kar nem sérelmezheti a korhatár intézményesítését és feljegyezheti annaleseiben, hogy a korhatár intézményesítése azoknak tulajdonítható, akik részéről a várt cselekvés elmaradt.

Tudom, hogy e sorokkal nagy követ dobtam a tóba.

Előttem azonban a classicus bölcs intelme lebeg: *Suade, non quae suavissima, sed quae optima sunt.*

Fekete László dr.

Kir. közjegyző közreműködése hitbizományi nemperes eljárásokban.

Irta: Dr. Petrovay Zoltán.

A folyó év május havában az Országos Törvénytárban közzétették — s ezzel törvényszerűen kihírdették a családi hitbizományról és a hitbizományi kisbirtokról szóló 1936:XI. törvénycikket.

Ezzel ugyan a törvény még nem lépett hatályba; a törvény hatálybalépésének napját ugyanis — a törvény 114. §-ában nyert felhatalmazás alapján — az igazságügyminiszter állapítja meg.

A törvény végrehajtása érdekében szükséges átmeneti, eljárási és telekkönyvi szabályokat megállapító igazságügyminiszteri rendelet azonban előreláthatólag már a folyó év második felében hatályba lépteti a törvényt; ennél fogva már a közeljövőben fokozottabb gyakorlati jelentőséget nyer többek között az a kérdés is, hogy a hitbizományi jog új szabályai értelmében hitbizományi ügyekben milyen feladatok várnak a kir. közjegyzőkre.

Az alábbiakban ezeket a feladatokat kívánjuk vázolni.

1. A törvény rendelkezésének sorrendjében haladva, mindenekelőtt a kir. közjegyzőnek az u. n. *részesezési* eljárásban való közreműködésével foglalkozunk.

Mit kell érteni közelebbről részesedési eljárás alatt?

A törvény 2. §-a kimerítően felsorolja azokat a vagyontárgyakat, amelyek a törvény hatálybalépésének időpontjában fennálló hitbizományhoz tartozó vagyomból továbbra is hitbizományi kötöttség alatt maradnak, 10. §-ában pedig akként rendelkezik, hogy a többi vagyontárgyak vagyis mindazok, amelyek nem maradnak lekötöttség alatt, a kötöttség alól felszabadulnak s részesedésre jogosultak várományi jogával terhelve annak a tulajdonába kerülnek, aki a törvény hatálybalépése időpontjában a hitbizomány birtokosa.

Az egyes hitbizományok egyfelől kötöttségben maradó, másfelől felszabaduló részeinek elkülönítése hitbizományi nemperes eljárás útjára — az u. n. kijelölési eljárásra — tartozik. Ebben az eljárásban, amelyben a hitbizományi bíróság a földművelésügyi miniszter földbirtokpolitikai nyilatkozatának megszerzése után határoz, a törvény közjegyző közreműködését *nem* kívánja meg.

Ettől a *kijelölési* eljárástól élesen meg kell különböztetni a részesedési eljárást.

Amíg a kijelölési eljárás célja annak meghatározása, hogy valamely hitbizományból a törvény értelmében mely vagyontárgyak hitbizományi minősége szűnik meg, addig a részesedési eljárás feladata annak elrendezése, hogy a már felszabadult vagyontárgy az u. n. részesedés megnyitásával a részesedésre jogosult személyek között miképen osztassék meg.

Minthogy ez a részesedés abban az időpontban nyílik meg, amikor a hitbizományi kötöttség alatt maradt vagyontárgy birtokosa meghal vagy hitbizományi birtoklási jogát lemondás következtében vagy egyéb okból elveszti, avagy az előörökösként birtokos felszabadult vagyontárgyról lemond, azért a kijelölési eljárást a részesedési eljárástól esetleg évtizedek választják el.

Igen valószínűnek tarjuk azonban, hogy a hitbizományi reform által elsősorban érintett (mert a törvényben megszállott mezőgazdasági területnél nagyobb területtel bíró) mintegy 30 hitbizomány jelentékeny részénél a kijelölési eljárást rövid időn belül követni fogja a részesedés megnyitása s ekként a részesedési eljárás. A törvény 17. §-a ugyanis — a képviselőház igazságügyi és földművelésügyi bizottsága által átalakított szövegében — oly rendelkezést tartalmaz, amely éppen azt kívánja minél tágabb körben lehetővé tenni, hogy a részesedés kérdé-

sében az egyes családtagok között felmerülő különböző viták mielőbb és minél megnyugtatóbb módon, véglegesen rendezhetők legyenek.

A törvény 17. §-a szerint a részesedésre jogosult várományosok a felszabadult vagyontárgy megosztását *közjegyzői okiratban foglalt egyességgel* — a törvénynek a megosztás kulcsára vonatkozó diszpozitív szabályaitól eltérően — s a részesedés megnyitása előtt is szabályozhatják és pedig akként is, hogy ha a részesedés a hitbizományi birtokosoknak a hitbizományi birtoklásról vagy az előörökösként birtokos felszabadult vagyontárgyról való *lemondása* folytán fog megnyílni, a felszabadult vagyontárgyból — az egyességben meghatározott mértékben — a hitbizományi birtokos is részesedjék.

Valószínűleg nem lesz ritka az az eset, amikor az érdekeltek a törvény hatálybalépése és a felszabadult vagyontárgy kijelölése után haladéktalanul megegyeznek arra nézve, hogy a felszabadult vagyontárgy közöttük miként oszljék meg s a hitbizományi birtokos az egyesség létrejöttét követően mindjárt le is mond az egyességgel megosztott vagyontárgyról, hogy ezzel a részesedés mindjárt megnyíljon és a megosztás tárgyában kötött egyesség hatályba lépjen. A hasonló megoldások különösen oly esetekben célszerűek, amikor a hitbizományi birtokos azt óhajtja, hogy — fenyegető családi viszályok megelőzésével — már az ő életében rendeztessenek a felszabadult vagyontárgy megosztásával kapcsolatos kérdések, már az ő életében megszerezhessék a felszabadult vagyontárgy egy-egy részének tulajdonát várományosi joggal bíró — esetleg vagyontalan — fiúgyermekai stb. Ez a rendezés nem is kíván okvetetlenül áldozatot a hitbizományi birtokos részéről, mert hiszen a felszabadult vagyontárgyban az egyesség alapján maga is részesedhetik, ami azt jelenti, hogy az addig csupán előörökösi minőségben birtokos vagyontárgy az egyesség értelmében reá szállott része mások várományi (utóöröklési) jogával már nem korlátozott tulajdonába kerül. Egyébként a hitbizományi birtokosnak ez a részesedése abból is állhat, hogy holtigtartó haszonélvezeti jogát a felszabadult vagyontárgyon fenntartja.

Magát a részesedési eljárást a törvény csupán 18. §-ának második, harmadik és negyedik bekezdésében szabályozza; nyilvánvaló azonban, hogy etekintetben részletesebb eljárási szabályokra van szükség s ezeket a szabályokat a törvény 114. §-ában

kapott felhatalmazás alapján kibocsátandó rendelet fogja megállapítani.

A törvény most említett rendelkezéseire figyelemmel a kir. közjegyző közreműködése az ilyen részesedési eljárásban különböző terjedelmű lehet.

Lehetséges, hogy adott esetben a közjegyző közreműködése csupán abból áll, hogy a részesedésre jogosult személyek között — akár a részesedés megnyílása előtt, akár ezt követően — létrehozza és közokiratba foglalja (esetleg csupán közokirat jellegével ruházza fel a más által készített) azt az egyességet, amely szabatosan és telekkönyvi bekebelezésre alkalmas módon meghatározza, hogy — természetben való megosztás alapján — a felszabadult ingatlanok melyik része melyik részesedőnek jut vagy, hogy — amennyiben a részesedők tulajdonközösségben kívánnak maradni, — a felszabadult ingatlanok tulajdona a részesedők között milyen arányban oszlik meg.

Ha a részesedés megnyílásától számított három hónapon belül az érdekeltek a hitbizományi bíróság felhívására nem mutatnak be a fenti tárgyban közöttük létrejött egyességet, a hitbizományi bíróságnak a megosztással kapcsolatos kérdések tárgyalására kir. közjegyzőt kell kiküldenie. A kir. közjegyző feladata ebben az esetben a részesedés kérdésének a részesedésre jogosultak között lényegében ahhoz hasonló módon tárgyalása, ahogyan a kir. közjegyző örökösödési eljárásban a hagyaték tekintetében felmerülő kérdéseket tárgyalja.

A hitbizományi bíróság által kiküldött kir. közjegyzőnek oly egyesség létrehozására kell törekednie, amely nemcsak a felszabadult vagyon megosztását, de a törvény 23—28. §-aiban meghatározott terhek megosztását vagy egyéb módon rendezését is szabályozza.

A kir. közjegyzőnek a törvényben megszabott rövid határidő: hat hónap áll rendelkezésére az egyesség létrehozására; ha ez alatt az idő alatt előtte egyesség nem jön létre, köteles jelentést tenni a hitbizományi bíróságnak. Ebben az esetben a hitbizományi bíróság osztja meg a felszabadult vagyont a részesedésre jogosultak között.

Az egyesség létrehozásánál és közokiratba foglalásnál a kir. közjegyzőnek nagy körültekintéssel kell eljárnia, hogy az egyesség a törvény rendelkezéseinek mindenben megfeleljen s hogy ekként az egyesség hitbizományi bírósági jóváhagyásá-

nak és a jóváhagyott egyesség alapján a részesedésre jogosultak tulajdonjoga telekkönyvi bekebelezésének akadálya ne legyen.

Mindenekelőtt szem előtt kell tartania a kir. közjegyzőnek azt, hogy az egyesség csak abban az esetben érvényes, ha annak megkötésében mindazok a személyek részt vettek, akiket a részesedés megnyiltakor a felszabaduló vagyonban részesedési jog illet. Tekintve, hogy azt a kérdést: kinek van részesedési joga, csak a részesedés megnyílása időpontjában lehet elbírálni, a részesedés megnyílása előtt kötött egyesség hatálya attól a feltételtől függ, hogy a részesedés megnyílása időpontjában ugyanazok a személyek legyenek részesedésre jogosultak, akik az egyességet megelőzően kötötték.

Mindezt célszerű lesz példával megvilágítanunk:

A felszabadult vagyon utolsó hitbizományi birtokosának: A-nak leszármazói nincsenek, hitbizományi várományosi joggal bíró legközelebbi hozzátartozói testvére: B. és elhunyt testvérenek C-nek gyermekei: D. és E. A részesedés megnyílása, tehát A. halála vagy birtoklási jogának egyéb okból megszűnése előtt B., D. és E. megegyeznek a felszabadult vagyon megosztásában. Az egyesség megkötése után A-nak két fia születik: X. és Y. Később A. meghal s ezzel a részesedés megnyílik. A részesedési jogosultságot ebben az időpontban kell elbírálnunk. Mint-hogy a törvény 12. §-a értelmében részesedésre jogosultak: B., D., E., X. és Y. s ezek közül a két utóbbi az egyességekötésben nem vett részt, az egyesség megdőlt, tehát új egyességet kell kötni vagy ennek hiányában a hitbizományi bíróság osztja meg a vagyont a törvény 12. §-ában megszabott kulcs szerint.

E példából láthatjuk, hogy a részesedés megnyílása előtt csak abban az esetben célszerű egyességet kötni, ha a részesedésre jogosultnak látszó várományosok körében változás nem várható, vagy épen ki van zárva.

Figyelemel kell lennie a kir. közjegyzőnek arra is, hogy az egyesség értelmében a felszabadult vagyonból nem részesülhet a részesedésre jogosult — tehát a törvény 12. §-ában felsorolt — várományosokon és az esetleg lemondott hitbizományi birtokoson kívül álló személy, továbbá, hogy a részesedésre egyébként jogosult várományos sem részesedhetik abban az esetben, ha a részesedésből ki van zárva a törvény 12. §-ának utolsó és 30. §-ának második bekezdése alapján, tehát például azért, mert

állandóan külföldön tartózkodik vagy mert az alapítónak vagy közeli hozzátartozójának sérelmére súlyos bűncselekményt követett el stb.

Egy másik szempont, amelyet az egyesség megkötésénél különösen szem előtt kell tartani, az hogy az egyesség csak olyan ingatlanokra terjed ki, amelyek a hitbizományi bíróságnak a kijelölése tárgyában hozott végzése szerint felszabadultak, viszont azonban minden ilyen felszabadult ingatlanra kiterjedjen.

Ha a felszabadult ingatlanokat dologi kegyuraság terheli, az egyességből — az érdekelt egyház nyilatkozata alapján — ki kell tennie annak is, hogy a kegyuri terhek viselése kellően biztosítva van, vagy hogy a kegyúri terheket megfelelő ingatlanrész kihasításával megváltották.

Ha a részesedésre jogosultak valamelyike nem korlátlanul cselekvőképes, az egyességhez törvényes képviselőjének hozzájárulásán felül a gyámhatóság jóváhagyása is szükséges. Abban az esetben, ha például az egyesség kötésében, mint lemondása esetében részesedő fél a hitbizományi birtokos is részt vesz, a részesedésre jogosult várományosok valamelyike pedig gyámhatósági oltalom alatt álló személy, akinek törvényes képviselője a hitbizományi birtokos, úgy az egyfelől a hitbizományi birtokos, másfelől az említett várományos között fennálló érdekellentétre figyelemmel a várományos nevében csak az 1877:XX. törvénycikk 30. §-ának a) pontja alapján kirendelt gondnoka tehet egyességi nyilatkozatot. (Ugyanez áll általában akkor, ha az egyik részesedésre jogosult a másikkal törvényes képviselője.).

Mindezekkel a megjegyzéseinkkel természetesen nem kívántuk, mert nézetünk szerint nem is lehet kimerítően felsorolni minden olyan szempontot, amelyet az egyesség létrehozásánál a közjegyzőnek különösen szem előtt kell tartani; célunk csak az volt, hogy az előreláthatólag gyakrabban felmerülő szempontokra hívjuk fel a figyelmet.

Tekintve egyébként, hogy a részesedési eljárás eddigi jogunkban nem ismert, különleges eljárás, amelyet csak a hitbizományi reform végrehajtása tesz — mintegy 30 hitbizomány esetében — szükségessé, nézetünk szerint szabályozásra vár az a kérdés is, hogy ebben az eljárásban — a fentiek szerint esetenként különböző terjedelmű — közjegyzői közreműködés fejé-

ben milyen összegű közjegyzői díjak és költségek számíthatók fel. A részesedési eljárás nem örökösödési eljárás, következésképpen az utóbbi eljárásban felszámítható díjakra és költségekre vonatkozó jogszabályok — legalább is újabb jogszabály kifejezett rendelkezése nélkül — nem alkalmazhatók a részesedési eljárásban is.

2. A másik hitbizományi nemperes eljárás, amelyben a kir. közjegyzőre jelentősebb közreműködés feladata hárul, a hitbizományi *utódlási* eljárás.

Ennek az eljárásnak a tárgya annak tisztázása, hogy a hitbizományi birtokos halálával, lemondásával vagy kizárása folytán a hitbizomány birtoklásának joga utódlás folytán kire szállott át s ez a hitbizományi birtokos utód milyen vagyontárgyakból álló hitbizományi vagyon birtokába lépett.

Ebben az eljárásban a kir. közjegyző közreműködését a ma fennálló jogszabályok is szükségessé teszik; az 1886: VII. t. c. 35. §-a ugyanis akként rendelkezik, hogy „hitbizományi javak leltározása . . . a haszonélvező személyében beállott változások esetében . . . minden esetben közjegyzőre bizandó.”

Az 1936:XI. törvénycikknek a hitbizományi utódlás megnyitja esetében követendő eljárást szabályozó 56—58. §-a a kir. közjegyző közreműködéséről nem tesz ugyan említést; nyilvánvaló azonban, hogy az idézett törvényi rendelkezés hatályát nem érinti.

Hitbizományi utódlási eljárásban ezekszerint a kir. közjegyzőnek nem feladata magának az utódlás kérdésének oly értelemben vett tárgyalása, mint ahogyan a közjegyző például örökösödési eljárásban tárgyalja a hagyaték ügyét, hanem csupán abból áll a feladata, hogy a hitbizományi vagyon állagát pontos leltár felvétele útján megállapítsa.

Ha olyan hitbizományban nyílt meg az utódlás, amely kijelölési eljárás alá esett, vagyis amelynek egy része a törvény értelmében felszabadult a kötöttség alól, a közjegyző leltározó munkáját nyilván lényegesen meg fogja könnyíteni a hitbizományi bíróságnak a kijelölés tárgyában hozott végzése, mint hogy ebben a végzésben a hitbizományi bíróságnak szükségképpen pontosan meg kell állapítania, hogy mely vagyontárgyak maradnak hitbizományi kötöttség alatt. Ebben az esetben tehát a közjegyzőnek inkább csak a kijelölési eljárás befejezése óta felmerült változásokra kell különös figyelmet fordítania.

Kijelölési eljárás alá nem esett hitbizományokban az utódlás megnyílása alkalmával az új leltár elkészítését legfeljebb a legutóbb felvett (régi) leltár figyelembevételével könnyítheti meg némileg; a jelenlegi hitbizományi leltárok nagy része azonban nem felel meg a gyakorlati követelményeknek, ami nem kis részében annak a következménye, hogy jogszabályaink a leltározási eljárást és a felvett leltár további pontos vezetésének módját eddig nem szabályozták. Ez a szabályozás is nyilván a kibocsátandó igazságügyminiszteri rendelet feladata.

A kir. közjegyzőnek a leltárba minden hitbizományi vagyontárgyat fel kell vennie és csak a hitbizományhoz tartozó vagyontárgyakat szabad felvennie. Ezek szerint a leltárba fel kell venni azokat a vagyontárgyakat, amelyek a régi leltárban is bennfoglaltatnak, feltéve, hogy hitbizományi kötöttségük időközben feloldás vagy állagváltoztatás folytán vagy a kijelölési eljárás eredményeképpen vagy másképpen meg nem szűnt vagy időközben el nem pusztultak, illetve meg nem semmisültek. Felveendő a leltárba azok a vagyontárgyak is, amelyek akár mint földolgok, akár mint alkotórészek vagy tartozékok a hitbizományi előd által teljesített beruházások folytán jutottak hitbizományi kötelékbe, továbbá amelyek a hitbizományi vagyon élő és holt felszerelésének a rendes gazdálkodás körét meg nem haladó kiegészítése folytán a törvény 67. §-ának második bekezdése alapján vagy hitbizományi állagváltoztatás folytán a törvény 37. §-a alapján avagy a hitbizomány állományának az államfő által megengedett és jóváhagyott növelése folytán kerültek hitbizományi kötelékbe. Végül a hitbizományi vagyontömeg javára a törvény 57. §-a alapján elkülönített elvált termények és termékek is felveendő a leltárba.

Ha a kibocsátandó igazságügyminiszteri rendelet a hitbizományi bíróság feladatává tenné, hogy a kir. közjegyző által a törvény hatálybalépése után első ízben megnyílt utódlás alkalmával a fentieknek megfelelően, pontosan összeállított hitbizományi leltárt tovább is vezesse, vagyis abban — például egy külön rovatban (jegyzetrovatban) — minden változást feltüntessen, tehát feltüntesse például valamely hitbizományi vagyontárgy hitbizományi minőségének feloldás vagy állagváltoztatás folytán bekövetkezett megszűnését, bevezesse a leltárba a leltározás óta hitbizományi kötelékbe került vagyontárgyakat stb., úgy nézetünk szerint a további utódlások megnyílása alkalmá-

val a kir. közjegyzőre lényegében már nem újabb leltározás feladata hárulna, hanem csupán azt kellene megvizsgálnia, hogy vannak-e olyan vagyontárgyak, amelyek a leltár felvétele óta a hitbizomány állagvagyonába kerültek, de a leltár pontos vezetésének kötelezettsége ellenére akár tévedésből, akár más okból pótlólag nem vétettek fel a leltárba, vannak-e továbbá olyan vagyontárgyak, amelyek időközben a hitbizomány állagvagyonából kikerültek, de a leltárból akár tévedésből akár más okból nem töröltettek, végül, hogy a valóságban megvannak-e a hitbizományhoz tartozó s a leltárba felvett vagy felveendő vagyontárgyak.

Ami a közjegyzőnek utódlási eljárásban való közreműködéséért járó díjak és költségek kérdését illeti, etekintetben ma is hatályban van a 60.000/1926. I. M. számú rendelet 33. §-a, amely szerint a kir. közjegyzőnek hitbizományi tömeg leltározásáért járó díj összegét a megbízás teljesítésére fordított időre és munkára és a megbízás tárgyának értékére figyelemmel esetről-esetre a megbízó hatóság (tehát a hitbizományi bíróság) állapítja meg. Kérdés, hogy a részesedési eljárásban való közreműködésért felszámítható díjak és költségek kérdésének fentemlített szabályozásával együtt nem lenne-e célszerű — esetleg a megfelelő díjskála megállapításával — az utódlási eljárásban való közreműködésért felszámítható díjak és költségek kérdésének újabb rendezése is.

3. Uj családi hitbizomány *alapítása* körüli eljárásban közjegyző közreműködésére egyfelől azért van szükség, mert a törvény szerint az alapítóügylet érvényességi kelléke annak közokiratba foglalása (67. §. első bek.), másfelől azért, mert az alapítóügylet államfői jóváhagyása után a hitbizományi bíróságnak a hitbizományhoz tartozó vagyontárgyak leltározására kir. közjegyzőt kell kiküldenie.

Ami az alapítóokirat tartalmát illet, ennek az okiratnak a hitbizomány alapítására irányuló határozott akaratki-jelentésen felül magában kell foglalnia a hitbizományul rendelt vagyontárgyak megjelölését is. Ez az alapítóügylet lényeges tartalmához tartozik. Emellett az ügylet rendszerinti tartalmához tartozik az utódlás rendjének a meghatározása is; ennek hiánya azonban az alapítóügyletet nem teszi érvénytelenné, mert arra az esetre, ha az alapító az utódlás rendjét nem határozta meg vagy nem kimerítően határozta

meg, a törvény diszpozitív szabályokat állít fel. (68., 77. §.).

Az alapítólevél jóváhagyása után a következő leltározást mai jogunk szerint is közjegyzőre kell bízni (1886:VII. t. c. 35. §-a); ezt a rendelkezést lényegében csupán megismétli a hitbizományi törvény 75. §-a.

Ez a leltározás nem teljesen azonos természetű az örökösödési eljárásban az 1894:XVI. t. c. V. fejezetében foglalt, illetőleg az ezek helyébe lépett rendelkezések szerint foganatosítandó vagy hitbizományi utódlási eljárásban a fentebb — 2. alatt — kifejtettek szerint foganatosítandó leltározással.

Amig ugyanis az utóbbi eljárásokban a kir. közjegyzőnek — a vagyontárgyak leltárba foglalását, vagyis ismertető jelüknek, becsértéküknek a leltárban feltüntetését megelőzően — szükségképen tisztázni kell, hogy mely vagyontárgyak tartoznak a leltározandó vagyontömeghez, addig a hitbizományi alapító ügylet jóváhagyását követő leltározás során a leltározandó vagyon állagának előzetes megállapítására nincs szükség, mert a leltározásnak a hitbizományi vagyontárgyakat felsoroló alapító okirat és külön vagyonjegyzék (72. §. első bekezdésének 2. pontja) alapján kell történie. Az alapítóokirat és vagyonjegyzék a leltározásnál minden esetben rendelkezésre áll, mert hiszen azt már az alapítóügylet jóváhagyása iránt benyújtott kérelemhez csatolni kellett.

A VI. országos ügyvédi értekezlet energikus állásfoglalása a jegyzői magánmunkálatok ellen.

A Budapesten 1936. május hó 9-én az Országos Ügyvéd Szövetség rendezésében tartott VI. Országos Ügyvédi Értekezlet tárgyalta azt a nagyértékű előadói jelentést, amelyet a szövetség megbízásából *Komarnicki Román dr.* budapesti ügyvéd az okirati kényszer kérdésének egész anyagát szakszerűen egybefoglalóan készített és terjesztett az értekezlet elé. A nyomtatásban is megjelent előadói jelentéssel e közlöny mult számában közjegyzői vonatkozásban *Krenner Zoltán dr.* immár kiskunfélegyházi kir. közjegyző tollából megjelent cikk tárgyilagos

s a tekintetben véleményünk szerint is meggyőző okfejtéssel foglalkozott, hogy ebben a kérdésben ellentét a közjegyzői és az ügyvédi érdekek között — figyelemmel a két foglalkozási ág külön és jogszolgáltatási érdekből továbbra is fenntartandó hivatásszerű működési körére (e tekintetben nem is kell távolfekvő argumentumra hivatkoznunk: u. i. maga az előadói javaslat VIII. fejezet 9-ik bekezdésében állapítja meg, hogy „*a jog állam egyik alapvető tétele a hatáskörök megosztása*”) — nem lehet. Az előadói jelentés természetesen külön fejezetet szentel a jegyzői magánmunkálatok kérdésének, amely részét a jelentésnek a szövetség és az előadó szíves engedélye alapján az alábbiakban egész terjedelmében közöljük.

„Régi sérelme nem csupán az ügyvédségnek, hanem az egyetemes magyar jogszolgáltatásnak is a községi és körjegyzők jogi magánmunkálatai. Az ügyvédség több, mint három évtizede ostromolja ezen jogi és erkölcsi szempontból egyaránt tarthatatlan helyzetet, azonban a községi jegyzők ennek dacára mai is csorbitatlan birtokában vannak ezen jogosultságnak.

Az okirati kényszerről szóló második és harmadik törvényjavaslat, amint azt már fentebb ismertettem, szabályozás alá vette ugyan ezt a kérdést, azonban a jegyzők ezen jogosultságának megszüntetése helyett azt — bizonyos értékhatár, valamint helyi és személyi korlátozás mellett ugyan — most már törvényesen is sankcionálta és bizonyos mértékben az ügyvédekkel egyenlő rangra emelte, sőt ezen jogosultságukat közigazgatási és telekkönyvi beadványoknak nem csupán elkészítésére, hanem beadására is kiterjesztette volna. Az utolsó törvényjavaslat pedig a községi jegyzők magánmunkálatainak szabályozását teljesen mellőzte, vagyis hallgatólagosan a jelenlegi állapotot tartotta fenn. Ezen módszerek egyike sem helyes, mert a jegyzői magánmunkálatok kérdése, — de nem a tervezett módon, — az okirati kényszerrel kapcsolatban annál is inkább végleges megoldást követel, miután az okirati kényszerről hozandó törvény az írásba foglalandó ügyletek számát nagymértékben szándékozával kiterjeszteni, az ezen visszás helyzetnek nem hogy visszafejlesztését, hanem nagyarányú kiterjesztést vonná maga után

Ma a tényleges helyzet az, hogy a községi jegyzők megfelelő jogi szakképzettség nélkül magánmunkálatokat végezhetnek olyanok részére, akik felett hatósági impériumot gyakorolnak és végeznek oly jogterületen is, amely közhivatalnoki intézkedésük, vagy befolyásuk alá tartozik. Ez a tényleges helyzet pedig úgy állott elő, hogy a községi jegyzőt, aki valaha a patriarchális időkben, mint a falu nótáriusa a lakosság írásbeli munkálatainak ellátására és ügyeinek lebonyolítására magánjogi szerződéssel felfogadott írástudó volt, ezen régi szerepének hallgatólagos meghagyása mellett a törvényhozás átvette és őt a közigazgatásnak egyik fontos állomására állította. A községi jegyzők tehát tényleges, illetve szokásjogi alapon gyakorolják ezen magántevékenységüket, amelynek szokásjogi jellegén nem változtat az a körülmény sem, hogy ezen magántevékenységük utóbb a 126000/1902. B. M. sz. belügyminiszteri rendelettel szabályozást nyert, sőt azt az 1904:XI. t. c. 12. §-a is érintetlenül hagyta, indoklásában kimondva, hogy annak fenntartása „ellenkező rendelkezés hiányában különben is magától értetődik” és „a helyzet ekként e tekintetben nem változik.”

Tény az, hogy a régmúlt idők elavult maradványával állunk szemben, amely a jogállam tisztult fogalmával többé nem egyeztethető össze, sőt a jegyzők ezen privilegizált tevékenysége nem egy erkölcsi, sőt tételes törvényünkkel is ellentétbe került.

Okiratszerkesztésről, tehát jogi szakkérdésről lévén szó, a jegyzők magánmunkálkodását elsősorban a *jogi szakszerűség* szempontjából kívánom bírálat tárgyává tenni, illetve kifogásolni.

Mindenképen egyedülálló eset, hogy akkor, amikor egyes törvényeink, mint bírói, ügyvédi és közjegyzői törvények, illetve rendtartások a jogi szakfoglalkozást magasrendű képesítéshez kötik, a zugírásatról szóló törvény pedig ezen képesítés nélkülieket szigorú büntetés terhével tiltja el a kontárkodástól, akkor lehet egy testület, amely a megkívánt kvalifikáció hiányában is mellékfoglalkozásként a jogi szakfoglalkozást oly mértékben gyakorolhatja, amelyhez hasonlóra más értelmi foglalkozásnál *praecedens* nincsen. A községi jegyzők a képesítésükhöz megkívánt egy éves tanfolyamokon és gyakorlati szolgálatukban természetesen elsősorban és túlnyomó részt a hivatásuk gyakorlásához szükséges közigazgatási tanulmányokkal foglalkoznak és csupán másodsorban, illetve mellékesen foglalkoznak

elméletileg, gyakorlatilag pedig épenséggel nem, a magánjog, illetve a gyakorlati jogtudomány egyéb ágazataival. Ennek dacára a perenkívüli ügyekben a községi jegyzők elvileg ugyanazon ténykedést fejtik ki, mint az ügyvéd, aki 8—10 évi nehéz tanulás és gyakorlat után, egyetemi végzettség és ügyvédi oklevél megszerzése útján jut csupán el ehhez a képesítéshez, illetve jogosultsághoz, azon túl pedig ügyvédi gyakorlata során költséges jogi szakkönyvtár fenntartásával és jogi szaklapok olvasásával kénytelen magát állandóan utánaképezni, illetve szakismereteit gyarapítani, hogy lépést tarthasson a jogtudomány és jog gyakorlat fejlődésével. Már pedig a 47300/1904. sz. belügyminiszteri rendeletből megállapíthatólag az annak II-ik címében felsorolt és a jegyzők által végezhető jogi munkálatok csaknem teljes egészében felölelik az ügyvédek perenkívüli munkakörét és ezen a nagy jogterületen érvényesül a községi jegyzők magántevékenysége anélkül, hogy arra a megfelelő képesítésük meg volna. *Hogy pedig a jegyzők szakértelmének hiánya a jogszolgáltatásra mily káros hatású, annak megállapítására elegendő átlapozni a Kir. Közjegyzők Közlönyének „A jegyzői magánmunkálatok galériája” c. állandó rovatát, amelyekben felsorolt esetek nemcsak bosszúságot, hanem legtöbbször derültséget keltenének a szakemberben, ha nem súlyosan komoly és életbevégő kérdéseknek kontár képviselétéről volna bennük szó. (Pl. mikor a jegyző végrendelet helyett ajándékozási szerződést, vagy egyszerű nyilatkozatot készít, végrendeletben oldalági örökösök köteles részéről intézkedik stb.).*

Ezek a sokszor helyrehozhatatlan mulasztások persze a legtöbb esetben nem kerülnek nyilvánosságra, miután a falusi kisember éppen függőségi viszonyánál fogva többnyire nem mer jegyzője ellen fellépni. A bíróságoknak minden bizonnyal gyakran nyilna alkalmuk a Kuria 1066/1934. VI P. sz. ítéletéhez hasonló döntéseket hozni, amelyben a Kuria a végrendelet törvényszerű tanuzását elmulasztó községi jegyzőt kártérítésben marasztalta.

„De még ha a községi jegyző jogi tudása egyenlő volna is a közjegyzők és ügyvédek jogi tudásával — mondja az okirati kényszerről szóló első törvényjavaslat miniszteri indokolása — a községi jegyzők magánmunkálatait mégis kifogásolni lehet a *hivatali etika szempontjából*, amellyel nehezen fér össze, hogy hivatalos hatalmat gyakorló személyek a hatlmuk alá eső felek-

től magánmegbízásokat és ezek végzéséért díjazást fogadjanak el.”

A jogállam egyik alapvető tétele a hatáskörök megosztása, de különösen a köz és magántevékenység éles elválasztása. Ebből a tételből folyik pedig, hogy *magánérdekeknek díjazás ellenében való szolgálata a közhivatali állással összeférhetetlen különösen akkor, ha az ügyfél a közhivatalnok hatósága alá tartozik.* A közhivatali állásnak ezen alapvető szabálya bár ebben a formában kodifikálva nincsen, mégis erkölcsileg és szokásjogilag általánosan kötelező, sőt a benne megnyilvánuló elv számos tételes törvényünkben is megnyilatkozik. Így a bírák s bírósági hivatalnokok felelősségéről szóló 1871. évi VIII. t. c. 21. §-a fegyelmi vétségnek minősíti azt, ha a bíró oly ügyben, amelyben az eljárás és határozat azon bíróságot illeti, amelynek ő a tagja, valamely fél részére per vagy emlékiratot szerkeszt, vagy valamely folyamatban levő jogügyben a per mikénti vitelére utmutatást vagy tanácsot ad, vagy arra a törvényben meghatározott módon egyébként befolyást gyakorol. A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. t. c. szerint pedig fegyelmi eljárásnak van helye az ellen a törvényhatósági, vagy a községi tisztviselő ellen, aki a köztisztviselői állás tekintélyével össze nem férő magatartásával állásának vagy a tisztviselői karnak tekintélyét csorbítja, vagy a tiszteletre, vagy bizalomra méltatlanná válik. Ugyanezen törvény 72. §-a kimondja, hogy a vármegyei és városi fő és alügyész hivatásával összeütközésben nem álló magánügyködést is csak a törvényhatósági bizottság közgyűlésének, illetve a megyei városi képviselőtestületeknek beleegyezésével és csak akként folytathat, ha a magánügyködés őt hivatalos tennivalóinak pontos teljesítésében nem akadályozza és nem járhat el magánfél képviselőjeként oly ügyben, amely a vármegye, város vagy község ellen irányul, vagy amelyben — a gyámhatóságok egyedüli kivételével — valamely közigazgatási hatóság hivatott intézkedésre. Ugyan ezen törvényhely szerint pedig a hatósági mérnök nem vállalkozhatik oly műszaki tervezésre vagy munkálatnak kivitelére, illetve annak ellenőrzésére, amely hivatali működése területén kerülne megvalósításra és ugyanott nem végezhet magánfél részére tevékenységi körébe eső munkálatokat. A 7421/1923. M. E. sz. rendelet pedig eltiltja az állami, államvasuti és önkormányzati tisztviselőket részvénytársaságokban és szövetkezetekben alapító, igazgatói vagy más

minőségben való részvételtől azzal az indokolással, hogy „a közhivatal közérdekű hivatásának természetéből következik, hogy a *köztisztviselő* nem foglalhat el olyan állást, és *nem folytathat olyan foglalkozást vagy működést, amely közhivatali állásával össze nem egyeztethető, őt hivatali kötelességeinek pontos teljesítésében akadályozza, vagy hivatalának ellátásában az elfoglaltság gyanújára adhatna okot.*” Ezen különböző törvényes rendelkezések mind ugyanazon közös nevezőre vezethetők vissza, vagyis közhivatali állásnak magánérdekek képviselőjével való összeférhetlenségére.

Az 1871. évi XVIII. t. c. 64. §-a, illetve az 1886. évi XXII. t. c. 63. §-a a jegyzőt a községi előljáróság tagjává tette és felruházta őt a közhivatali minőség minden attributumával. Ezen minőségéből kifolyólag a községi jegyző intézkedési vagy véleményezési jogköre — különösen az 1920:XXXVI. t. c. meghozatala óta — minden ingatlan adásvétel, parcellázás, haszonbérleti ügyre kiterjed, úgyszintén adóbizonylatok kiadására, adójavaslatok megtételére stb. és ma mégis megbízásokat fogadhat el oly magánfelektől, akik vele szemben függőségi viszonyban vannak, sőt olyan ügyekben is, amelyekben legalább is közvetve intézkedési, beleszólási vagy véleményezési joga van. Ez a helyzet pedig elsősorban azért káros, mert megrendíti a közigazgatás pártatlanságába vetett bizalmat éppen a legegyszerűbb emberekből álló néprétegek előtt, ahol a közigazgatás tekintélyének megóvására első sorban van szükség, nehogy bomlasztó törekvéseknek adhassanak alapot. A községi jegyző az állami érdekek képviselője mellett magánérdeket is képviselhetvén, ezen kettős irányú ténykedésében az általa képviselt érdekek nem egyszer kerülhetnek egymással ellentétbe és — anélkül, hogy kutatnám, hogy hányszor származott ebből a helyzetből az államra nézve tényleges kár, — elegendő a jegyzői magánmunkálatok megengedhetetlen voltának megállapítására, hogy ezen kettőség vagy az állami érdeket veszélyezteti, vagy pedig a fél nem részesül abban a lelkiismeretes képviselőben, amelyre igénye van.

De kár származik a közületekre nézve abból is, hogy miután a jegyző idejének jelentékeny részét a magánmunkálatok veszik igénybe, azok csaknem mindenütt segéderőket kénytelenek alkalmazni annak dacára, hogy a fentebb említett 12600/1902. B. M. sz. rendelet a *jegyzői magánmunkálatokat*

csak annyiban engedi, amennyiben az őket hivatalos kötelességeik teljesítésében nem akadályozza. A 47300/1904. sz. rendelet 1. §-a pedig azt mondja ki, hogy a felsorolt magánmunkálatok végzése főleg a községek kevésbé vagyonos lakosainak érdekében engedtetik meg, ma pedig a jegyzők nem csupán ezeket, hanem a községek tehetős rétegét is képviselik, sőt helyenkint uradalmak ügyeit is ellátják épen azon függőségi viszonynál fogva, amelyben azok a községi jegyzővel szemben állanak.

Dr. Némethy Károly nyug. államtitkár egyik régebbi cikkében megállapította, hogy a községi jegyzők magánmunkálata a falu népének szerzett joga. Ezzel szemben azt állítom, hogy ez inkább a falu népének átöröklött terhe, amely ily módon kénytelen pótolni azt a hiányt, amely a községi jegyzők illetményeinek megfelelő szabályozása esetén a közületet terhelné. Mert, hogy ez így van, hogy a falu lakosságának ez a kényszerű adózása tényleg az illetmények kiegészítésére hivatott, azt mutatja az a körülmény, hogy az 1904. évi XIII. t. c., amely először tesz említést a jegyzők magánmunkálatairól, a jegyzők illetményeinek szabályozásával kapcsolatban, tehát azoknak mintegy kiegészítéseképpen tartja azt megengedhetőnek.

A régi jó időkben, amikor az ország lakosságának számottevő része még írástudatlan, a közlekedés még nehézkes, az életviszonyok primitivebbek, a jogviszonyok pedig egyszerűbbek voltak, akkor talán még megérthető volt ez az állapot, ma azonban a közigazgatás felszaporodott teendői, a jogviszonyok bonyolultsága és a közlekedési viszonyoknak fejlettsége korszakában ezen helyzet fenntartására semmiféle mentés fel nem hozható. Nyilvánvaló ugyanis, hogy *mihelyt a jegyzők magánmunkálatait megszüntetnék, a városokból jelentékeny ügyvédi kiáramlás következne be a vidékre* úgy, hogy a jegyzők kezdetleges munkája rövid időn belül szakszerű a falu lakosságával harmonikusan együttműködő és a bíróságot tehermentesítő jogi munkaerővel nyerne pótlást.

Figyelemre méltó, hogy a magánmunkálatok kérdésében maga a jegyzői kar sem egységes és tekintélyes része a kérdésnek egy közhivatali testület erkölcsi kívánalmainak megfelelő rendezését kívánja a jegyzői illetmények szabályozása útján a fiskális szempontokból fenntartott és részben kényszerűségi okokból is folytatott jegyzői magánmunkálatok megszüntetése mellett. Így Bars vármegye jegyzőinek egyesülete még 1912-ben

a megye törvényhatóságához intézett memorandumában kész volt megfelelő fizetésrendezés ellenében a magánmunkálatokról lemondani. Ez a sikeresnek ígérkező mozgalom, amelynek során Bars vármegye 3892/1913. sz. határozatával a társ törvényhatóságokat felhívta a jegyzők memorandumához való csatlakozásra és Székely Ferenc igazságügyminiszter is az ügyvédek mellé állott ebben a kérdésben, — a háború kitörése folytán sajnos zátonyra jutott és a jegyzői magánmunkálatok ügye, amely pedig már akkor is megérett volt a teljes likvidálásra, ismét egy évtizedre lekerült a napirendről.

Távol áll tőlem, hogy ezen helyzetért egyedül a jegyzői kart kivánnám felelőssé tenni, mert hisz az ezen kereseti tevékenysége gyakorlásában csupán azzal a lehetőséggel él, amit neki egy elavult és erkölcsileg fenn nem tartható gyakorlat alapján felsőbbsege megengedi. Ezen helyzettel járó felelősség inkább az elmúlt évtizedek törvényhozásait és kormányait illeti, amelyek a jegyzői magánmunkálatok fenntartását azok erkölcsi aggályossága és az ügyvédi kar tiltakozása dacára is magától értetődőnek tartották és nem találtak módot arra, hogy ezen kérdés végleges rendezésébe erős kézzel belenyuljanak.

Mi ügyvédek mindannyian tudatában vagyunk annak, hogy a községi jegyzői kar a magyar állami gépezet egyik értékes elme, hazafias szellemű vezetője és irányítója a község közvéleményének. De éppen ennél az erkölcsi hivatásánál fogva és integritásának megóvása érdekében felsőbbségének kell keresnie és megtalálnia a módot ezen visszás helyzet megszüntetésére. Adassék vissza a községi jegyző eredeti hivatásának, a község közigazgatásának és a jegyzői illetmények méltányos szabályozása mellett adassék meg neki a mód és tétessék kötelességévé, hogy magánérdekek képviselője helyett egész tevékenységét osztatlanul a község és a köz érdekeinek szolgálatára szentelhesse.”

*

Meg kell még végezni, hogy az értekezlet az előadói jelentés alapján határozati javaslatot fogadott el, amely szerint az értekezlet az okirati kényszernek évek óta nyugvó ügyét tárgyalás alá vette s figyelemmel az ahhoz fűződő jogbiztonsági és jogszolgáltatási érdekekre, annak megvalósítását indokoltnak látja. Ezért arra kéri a m. kir. Igazságügyminiszter urat, hogy az okirati kényszerre vonatkozó törvényjavaslatot az

előadói javaslatban foglaltak megfontolása, valamint az ügyvédi és közjegyzői kar újabb meghallgatása után elkészíteni és azt az országgyűlésnek betervezni méltóztatásuk. Miután pedig az okirati kényszer csupán a községi jegyzők magánmunkálatainak egyidejű rendezése, illetve megszüntetése mellett eredményezheti a közérdeknek megfelelő hatásokat, ezért arra kéri a m. kir. Igazságügyminiszter urat, hogy a községi jegyzők magánmunkálatainak megszüntetése iránt a m. kir. kormánynál megfelelő előterjesztést tenni kegyeskedjék.

A Kir. Közjegyzők Közlönyének ez a határozati javaslat különös elégtételül szolgál. Nyomatékosan belekapcsolódva a magyar jogászság — ügyvédek, közjegyzők, szaksajtó — évtizedek óta folytatott ez irányú akciójába, évek óta állandóan — a hivatalos körök passzivitásától sem csökkentett energiával — hangoztattuk s majdnem minden számban megdöbbentő példák illusztráltuk, hogy a magyar jogszolgáltatás nyugat európai nívóról addig nem álmódozhatik, amíg abból ezt a rákfenét, a magánokiratok szerkesztésére a jegyzőknek könnyelműen és vitathatatlanul politikai indokokból adott jogosítványt ki nem irtják. Jólesően látjuk magunk mellett ebben a kultur magyar jogrendért folytatott küzdelemünkben a magyar ügyvédi kar imponáló súlyát és erejét, határozott és energikus állásfoglalását. Ismerve másrésről a magyar igazságügyi kormányzat jelenlegi vezetőjének azt a határozottságát, amelyel a magyar jogszolgáltatás presztizsét helyesen és minden elismerésremélően mindenek felett állónak tartja: minden reményünk meg van arra nézve, hogy ezt az ügyvédi, közjegyzői és általános jogszolgáltatási nézőpontból nagy fontosságú kérdést — kibogozva azt a politikai tekintetek fojtogató béklyóiból — mielőbb és megfelelően meg fogja oldani.

Az örökbefogadó szerződés kormányhatósági megerősítésének jelentősége.

Irta: Fekete László dr.

Egy évvel ezelőtt, Közlönyünk 1935. évi júniusi számában e címen közölt cikkemben kifejtettem, hogy „örökbefogadási szerződésnél kormányhatósági megerősítés szükséges lehet közigazgatási (közjogi) szempontból, magánjogi vonatkozásban, azonban az nem szükséges” és hozzátettem, hogy de lege ferenda helyes volna a kormányhatósági megerősítést magánjogi vonatkozásban is érvényességi kellékké tenni.

Bizonyos meglepéssel olvasom tehát most a kir. Kuria jogegységi tanácsának folyó évi június hó 8. napján tartott ülésében kelt 81. számú jogegységi döntvényét, mely megváltoztatva az eddigi — a Kuria P. I. 7872/1927/16. számú ítélete szerint általánosnak tekinthető — gyakorlatot, kimondotta, hogy

az örökbefogadási szerződésnek magánjogi vonatkozásban való érvényességéhez is a szerződésnek kormányhatósági megerősítése szükséges. —

Mielőtt a szóbanlevő jogegységi döntvényt alább egész terjedelmében közölnénk, egy gondolatomnak akarok itt hangot adni.

A kormányhatósági megerősítés az igazságügyminiszternek s illetve a belügyminiszternek és igazságügyminiszternek úgyszólván discretionális joga; elvileg és általában ugyanis az igazságügyminiszter erősíti meg ugyan az örökbefogadási szerződést, ha azonban névátruházásról s névkapcsolásról és úgynevezett „védett név”-ről van szó, az igazságügyminiszter az iratokat megerősítés előtt hozzájárulás végett átteszi a belügyminiszterhez, ha azután ez — az örökbefogadási szerződésnek végre is integrans részét képező — névváltoztatáshoz nem járul hozzá, az igazságügyminiszter megtagadja a megerősítést.

A belügyminiszternek a névváltoztatással kapcsolatos gyakorlatával ezuttal nem kívánok foglalkozni.

Az igazságügyminiszternek az örökbefogadási szerződések megerősítése tekintetében van bizonyos gyakorlata — ami részben le is van fektetve a 3546/1884. számú igazságügyminiszteri rendeletben (mely az árvaszékek részére ad irányelveket, minő szempontokra legyenek figyelemmel a kiskorúak örökbefoga-

dásánál), — az igazságügyminisztert azonban ez a saját gyakorlata nem köti; az igazságügyminiszter ugyanis — amint tudjuk — megerősítés előtt sok esetben bizonyítást rendel el s foganatosít a királyi járásbírók útján, főként az örökbefogadással szándékolt célt, az ügylet komolyságát illetőleg, tehát abban az irányban, vajjon az imitatio naturae — az örökbefogadás valódi s a jog által elismert célja helyett az ügylet nem más rejtett célt (állampolgárság megszerzésének megkönnyítése házassági kötelék felbontása céljából, gazdasági okokból stb.) szolgál-e s ha a bizonyítás eredményeként úgy látja, hogy a szándékolt (a 81. számú döntvény után most már így mondjuk) örökbefogadás nem az előbb említett komoly célt szolgálja, — habár az ügylet az igazságügyminiszter gyakorlatának, esetleg a 3546/1884. számú rendeletben kifejezésre juttatott gyakorlatának meg is felelne, a megerősítést megtagadja.

Már most: úgy áll tehát a helyzet, hogy egy jogügylet (örökbefogadási szerződés) *magánjogi* joghatásainak bekövetkezése vagy be nem következése az igazságügyminiszter discretionjától függ.

Kormányhatósági megerősítésnek ily — magánjogi — joghatály helyesen s minden aggodalom nélkül csak akkor lenne tulajdonítható, ha az örökbefogadás anyagi jogszabályai immár törvényekben le volnának fektetve. —

*

A hivatkozott jogegységi döntvény szövege a következő:

„Szükséges-e az örökbefogadási szerződésnek magánjogi vonatkozásban való érvényességéhez a szerződésnek kormányhatósági megerősítése?

(Vonatkozással a m. kir. Kuriának P. 6307. 1874., P. 8066/1881. és P. I. 7872/16. 1927. számú, a hivatalos gyűjteményben fel nem vett határozataira.)”

Határozat:

Az örökbefogadási szerződésnek magánjogi vonatkozásban való érvényességéhez is a szerződésnek kormányhatósági megerősítése szükséges.

Indokok:

I.

Tényállások:

1. A felperes — mint a törvényes oldalági örökösök engedményese — a Sch. F. és P. J. között 1863. évi július hó 25-én T.-án létrejött és 1863.

évi szeptember hó 5-én *főgyámhatóságilag* helybenhagyott örökbefogadási szerződést és ennek folytán a volt megyei törvényszék által 1864. évi december hó 10-én 11.516. szám alatt kiadott birtokbizonyítvány alapján P. J. javára történt tulajdonjogi bekebelezést érvényteleníteni kérte, mert az érvényességhez megkívánt *helyhatósági* jóváhagyással ellátva nem volt.

a) A zombori kir. törvényszék 1873. évi szeptember hó 15-én 5.101. szám alatt hozott ítéletével az 1863. évi július hó 25-én létrejött örökbefogadási szerződés érvénytelenítése mellett a kereseti ingatlanok tulajdoni jogát „*néhai Sch. F. hagyatékára*” bekebelezettni elrendelte, az alperest birtokbaadásra kötelezte stb. (Perkivonat), mert: ... néhai Sch. F. és alperes P. J. között létrejött örökbefogadási szerződés, mely illetéktelenül hagyatott Bács-Bodrog-megye polgári törvényszéke által jóvá, olyannak, amely a törvény szerinti örökösödési jogot megdöntse, nem vétethetett, mivel arra az *időszerinti* gyakorlat szerint a m. kir. *udvari cancellaria* helybenhagyása ki nem kéretett s ezért az örökbefogadási szerződés érvénytelennek volt tekintendő stb.

b) A budapesti tábla: az elsőbíróság ítéletét megváltoztatta és a felperest keresetével elutasította, mert megcáfoltatott az is, hogy az örökbefogadási szerződés a szükséges jóváhagyást nélkülöznél. (1874. II. 24.2634/1874.)

c) A m. kir. Kúria, mint legfőbb ítélőszék:

A pesti kir. ítélőtáblának ítéletét helybenhagyta, mert ... az alperes által 6. szám alatt felmutatott örökbefogadási szerződés szabályszerűleg kiállítva és az 5. szám alatti határozat szerint *gyámhatóságilag* is helybenhagyva lévén, az az ellen alaki szempontból felhozott kifogások törvényes alappal nem bírnak. (Bp. 1874. évi július hó 28-án 6.307/1874.)

2. Ujpesten, 1874. évi március hó 5-én elhalt W. J.-nek és 1875. évi augusztus hó 25-én elhalt nejének; R. M. T.-nek együttes hagyatéki eljárása rendén a bíróság a szállomány címén igényt támasztó kincstárral szemben K. B.-né sz. B. K.-t perre utasította.

Az 1878. évi október hó 17-én folyamatba tett perben a budapesti kir. törvényszéknek 1881. évi február hó 22-én kelt 40.627. sz. *elutasító* ítéletét helybenhagyó budapesti kir. ítélőtáblai (1881. évi május hó 5-én kelt 15.540. 1881. sz.) ítéletet a m. kir. Kúria indokainál fogva helybenhagyta, mert:

a felperes ügy keresetében, mint válasziratában világosan kijelentette, hogy kereseti igényét R. M. T. részéről történt örökbefogadtatásának tényére alapítja. . .

A felperest, nem kifogásolt előadása szerint: az örökgyó 1872. év tavaszán, mint nagykorut fogadta örökbe s így az irányadóul szolgáló hazai törvények értelmében elégséges lenne az *örökösödési szerződés létrejöttének igazolása*; de ... a felperes XV. alatti beismerése szerint ily értelmű szerződés egyáltalában nem is létesült. (1882. I. 22-én 8.066/1881. sz.)

3. F. F. és L. R. férj T. Á.-né házasságon kívül közös háztartásban éltek és 1923. évi január hó 20-án a törvényes alakszerűségek betartásával egymás javára örökösödési szerződést kötöttek.

A nevezettek között ezt követően 1924. évi május havában házasság jött létre és házastársakként az 1926. évi február hó 22-én kelt örökbefogadási szerződéssel örökbe fogadták: vitéz F. Gy. és neje N. M. felpereket.

F. F.-né sz. L. R. az örökbefogadási szerződésnek kormányhatósági megerősítés céljából történt benyújtása után — de annak megerősítése előtt — 1926. évi március hó 29-én lemenő és oldalági örökösök nélkül elhalt. Az igazságügyi miniszter az örökbefogadási szerződést 1926. évi április hó 15-én 1926. J. 821. szám alatt látta el megerősítési záradékkal.

Az örökbefogadási szerződés 4. pontjában ki volt kötve, hogy az csakis a kormányhatósági megerősítéstől s illetőleg a jóváhagyásnak az okiratra való rávezetésétől kezdve érvényes.

A szekszárdi kir. törvényszék bajai kirendeltsége az örökbefogadottaknak törvényes öröklés érvényesítésére irányított keresetét elutasította, mert az örökbefogadási szerződés megerősítésekor F. F.-né sz. L. R. már nem élt. (1927. V. 16. P. 10.221/1927.)

A pécsi kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét megváltoztatta s az örökbefogadott felperesek törvényes öröklési jogát megállapította. (P. II. 1.506/1927.)

A m. kir. Kúria 1929. évi október hó 17-én hozott P. I. 7.872/16. 1927. számú ítéletével a fellebbezési bíróság döntése ellen beadott felülvizsgálati kérelmet elutasította, mert jogi álláspontja szerint: *az örökbefogadási szerződés magánjogi vonatkozásban való érvényességéhez kormányhatósági megerősítés a m. kir. Kúria gyakorlata szerint nem szükséges.*

II.

A m. kir. Kúria I. polgári tanácsa a P. I. 3.509/1935. szám alatt lajstromozott ingatlan tulajdona és birtoka iránti perben eltérni kívánt a m. kir. Kúriának korábbi határozataiban elfoglalt, de a hivatalos gyűjteménybe fel nem vett s fentebb ismertett határozataitól és határozatának meghozatala előtt, a Te. 129. §-a értelmében eljárva, az elvi kérdésnek jogegységi határozattal való eldöntését kívánta.

A m. kir. Kúria elnöke a vitás elvi kérdést eldöntés végett az 1930: XXXIV. t.-c. 128. §-e 1. pontja értelmében a közpolgári ügyekben alakított jogegységi tanács elé utalta.

III.

Az örökbefogadás a római jog hatása alatt a nyugateurópai államok jogrendjében különböző időben s az egyes államok társadalmi és családjogi berendezkedéséhez képest eltérő módon nyert szabályozást.

A magyar állam jogrendjében az örökbefogadás fiuvá és testvérré fogadásként már a Werbőczy Hármaskönyve (I. R. 8., 57. és 66. c.) szerint intézményesen szabályozva van.

A szokásjogként érvényesült jogszabályok értelmében az akkori rendi társadalom vagyoni berendezkedése szerint minden báró, mágnás és birtokosnemes az ő vagyona, fekvő jószágai és birtokjogai fölött, amelyeket saját szolgálatával szerzett, királyi jóváhagyás nélkül szabadon rendelkezhetett, még ha fiai és leányai voltak is. (Hármaskönyv I. R. 57. c.)

Az ősi fekvőjószágokról és birtokjogokról azonban az apa a fiaknak és a lányoknak sérelmével nem rendelkezhetett. (Hármaskönyv I. R. 58. c.).

Az ősiségi és adományi rendszer egymásba kapcsolódása, az adománylevél záradékára (clausula donationis) is figyelemmel, az átszállás különböző módzatait eredményezte s magvaszakadás esetén a fiuvá, vagy testvérré fogadott az adományi javakba királyi jóváhagyás nélkül nem léphetett.

Az egybehangzó jogmagyarázatok szerint az örökbefogadás e rendszerének a lényege az örökös nevezésben állott és nem létesített az örökbefogadó és örökbefogadott között a mai értelemben vett családjogi kapcsolatot.

Az ősiség eltörlése (1848:XV. t.-c.) következtében kialakult új társadalmi és gazdasági rendben a tulajdon szabadságának folyományaként a jóváhagyástól (megerősítéstől) teljesen mentes örökbefogadás csak további megfelelő jogi berendezkedés esetén érvényesülhetett volna.

Az 1848:XV. t.-c. 2. §-ában kilátásba helyezett s a magyar jog szellemének megfelelő átalakulást biztosítani hivatott polgári törvénykönyv helyett azonban az átalakulás az 1852. évi november hó 29-én kibocsátott ősiségi nyiltparancs — Erdélyben az 1853. évi május hó 29-én kibocsátott nyiltparancs — rendelkezései értelmében ment végbe és a megváltozott helyzetben a régi magyar örökbefogadás rendszerét átmenetileg az 1853. évi május hó 1. napjától hatálybaléptetett Osztrák polgári törvénykönyv örökbefogadási rendszere követte.

Az 1860. évi október hó 20-án kibocsátott diploma folytán a magyar polgári anyagi magánjogi törvények visszaállítása és a jogfolytonosság biztosítása rendén az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok az örökbefogadás kérdésére nem terjeszkedtek ki.

A most említett diploma értelmében végbement szervezeti átalakulás után az örökbefogadási szerződések megerősítését az osztrák uralom gyakorlatainak (Optkv. 181. §.) folytatásaként és a megváltozott társadalmi és állami berendezkedés követelményeként a Helytartótanács gyakorolta.

Az 1867. évi február hó 17-én kibocsátott királyi rendelettel megszüntetett Helytartótanácsnál tárgyalt ügyek közül az igazságügyi minisztériumhoz tartozott a nem nemesek örökbefogadási szerződésének jóváhagyása. A nemesség átruházását célzó örökbefogadásokat, az igazságügyi minisztérium előzetes megvizsgálása után, — a belügyi miniszter terjesztette föl királyi megerősítésre.

Az igazságszolgáltatásnak a közigazgatástól történt elválasztása (1869: IV. t.-c. 1. §.) és a köztörvényhatóságoknak az 1870:XLII. t.-c. alapján végbement rendezés alkalmával sem nyert az örökbefogadási szerződés megerősítésének kérdése törvényhozási szabályozást és a felmerült viták következtében az 1869:IV. t.-c. 25. §-ban nyert felhatalmazás alapján a belügyminiszterrel egyetértőleg 1872. évi január hó 30-án kibocsátott 3.091/1872. I. M. sz. rendelet azok megerősítését — úgy az önjogukra, mint a nem önjogukra nézve — továbbra is az Igazságügyi Minisztérium hatáskörében hagyta.

E hatásköri beosztáson a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877:XX. t.-c. sem idézett elő változást.

E jogtörténeti előzmények szükségszerű következménye volt, hogy az örökbe fogadási szerződés *alaki* és *anyagi* kellékeit az 1861. év óta fejlődő mai magánjog elveivel összhangban a megerősítésre hivatott igazságügyi minisztérium gyakorlata fejlesztette ki.

Az igazságügyi minisztérium gyakorlata alapján fejlődött ki az a szokásjogi szabály is, hogy úgy az önjogunak, mint a nem önjogunak örökbe fogadásra vonatkozó szerződés megerősítése céljából a kormányhatósághoz fölterjesztendő.

A nyugateurópai államok magánjogi jogrendszerében is az örökbe fogadási szerződések hatósági megerősítését megtaláljuk és a magyar polgári törvénykönyv tervezetei is — az első szövegtől kezdve a törvényhozás elé terjesztett (1928. III. 1.) javaslatig — a hatósági megerősítést a korlátoltan cselekvőképes és önjogu személyek örökbe fogadása esetén egyaránt a szerződés érvényességi feltételeként szabályozzák.

A magyar jogrendszerben az alábbi törvényes intézkedésekkel kapcsolatban kifejlődött szokásjogi szabály alapján kétségtelen, hogy az örökbe fogadásból eredő közigazgatási és közjogi vonatkozású joghatások csak a kormányhatósági megerősítés folytán állanak be.

Igy a névviseles szempontjából az 1894. évi XXXIII. t.-c. 43. §-val kapcsolatos rendelet alapján az igazságügyminiszter csak kormányhatósági jóváhagyás után intézkedik az anyakönyvvezető értesítése iránt.

Az örökbe fogadási szerződés kormányhatósági megerősítésével állanak be a joghatások: az örökbe fogadott gyermek községi illetősége (1886: XXII. t.-c. 6. §. 3. p.) s az örökbe fogadás útján való honosítás kedvezményei (1879. évi L. t.-c. 8. §.) tekintetében is.

Az 1877:XX. t.-c. által fenntartott teljes jogu örökbe fogadás (*adoptio plena*) és nem teljes jogu örökbe fogadás (*adoptio minus plena*) esetére az 1894:XXXI. t.-c. 131. §-a akként rendelkezik, hogy: oly örökbe fogadás, amelynél a vérszerinti atya az atyai hatalmat, vagy a vérszerinti anya a gyámságot fenntartotta: a jelzett törvény alkalmazásában tekintetbe nem jön, amely rendelkezésbeli különböztetés azonban a kormányhatósági megerősítés szempontjából különböző elbánást nem vonhat maga után.

Az 1861. évet követő társadalmi átalakulás eredményében az örökbe fogadás jogintézménye abban az irányban fejlődött, hogy az ősiség korának örökbe fogadásával szemben nem csupán örökshelyettesítést jelent, hanem az örökbe fogadottra nézve a törvényes leszármazóval általában azonos jogi helyzetet eredményez: a szülő és gyermek közötti viszonyt.

E családjogi kapcsolatot eredményező örökbe fogadási szerződés a mai jogrendszerben az érdekelt felek és harmadik személyek jogbiztonsága, valamint az állam érdekei tekintetében nem nélkülözheti a törvényesség szempontjából való megvizsgálást és a köztudat szerint is elmellőzhetetlennek jelentkező hatósági megerősítést.

A közfelfogás az örökbe fogadási szerződést minden irányu hatásában egységesnek tekinti. Ez természetes is, mert a nép érzelmi és lelki vi-

lága mellett érthető, hogy az örökösnek oly személyt kíván, aki egyuttal az ő nevét viseli.

Jellemző a közfelfogásra, hogy a bíróság eddig követett gyakorlatának ellenére az örökbe fogadási szerződéseket elenyésző s ennél fogva számba nem is jövő esetektől eltekintve, kormányhatósági megerősítés végett bemutatják s azokat az örökbe fogadási szerződéseket, amelyekről a kormányhatóság a megerősítést megtagadta, nem létezőnek tekinti. Világosabban nem mutatja ezt semmi, mint az a tapasztalat, hogy évtizedek mulnak el addig, amíg egy-egy kormányhatóságilag meg nem erősített örökbe fogadási szerződésnek magánjogi vonatkozásban való érvényesítését megkísérlik.

A lényegében családjogi vonatkozású örökbe fogadási szerződés tartalmánál fogva tehát egységes jogügylet és a fenti okfejtésből folyóan annak kormányhatósági megerősítése vagy a megerősítés megtagadása minden irányban annyira egységesen hat, hogy a közigazgatási, közjogi és magánjogi jogosultság szerint megkülönböztethető gyakorlati joghatásokat egymástól függetleníteni nem célszerű.

Ebből az okfejtésből következik, hogy a m. kir. Kúriának ismertetett határozataiban elfoglalt az az elvi álláspont —, hogy a magánjogi joghatások az örökbe fogadási szerződés kormányhatósági megerősítése nélkül is beállanak, nem felel meg az örökbe fogadási szerződés családjogi természetéből folyó egységes joghatás követelményinek.

Megerősítésre föl sem terjesztett vagy fölterjesztett, azonban meg nem erősített örökbe fogadási szerződésnek csupán magánjogi joghatásában való fenntartása szükségszerűleg sértené az örökbe fogadási szerződés egységeségét, mert ilyen esetben az örökbe fogadó vagyoni kötöttsége dacára a vérszerinti leszármazót pótoló s az örökbe fogadóval szemben gyermekileg kötelezett családtaghoz nem jut. Sőt az örökbe fogadót öröklési jogi vonatkozásban kötő ez a helyzet abban az irányban is gátolja a nevezettet, hogy az említett cél elérése végett az egységes joghatást kiváltó módon újabb örökbe fogadási szerződést kössön.

Mindezekre tekintettel a jogegységi tanács a határozati részben kifejezésre juttatott elvi álláspontot találja helytállóknak.

Az örökbe fogadási szerződés kormányhatósági megerősítése nem szünteti meg az örökbe fogadási szerződésnek vagy az ahhoz szükséges beleegyezésnek semmisségét vagy megtámadhatóságát.

Közlemények.

Kinevezések. Az igazságügyminiszter *Antalffy-Zsirus* Aladár dr. budapesti kir. közjegyző helyett a Sternberg Gyula dr. elhalálzásával megüresedett fehérgyarmati állásra, *Krenner* Zoltán dr. volt lippai közjegyzőt, budapesti kir. közjegyző-helyett a Puskás Béla dr. elhalálzásával megüresedett egyik kiskunfélegyházi állásra, ifjabb *Schreiber* Miklós dr. békési

kir. közjegyző helyett az elmozdítás következtében megüresedett egyik békéscsabai állásra Stettner János dr. volt székelyhídi közjegyzőt, a Tarnay Tibor dr. elhalálózásával megüresedett egyik jászberényi állásra és *Sziráky* László dr. budapesti kir. közjegyző helyett az Ertsey Péter dr. elhalálózásával megüresedett derecskei állásra kir. közjegyzőkké nevezte ki.

Ezek fölött a kinevezések fölött — mindenkor és mindenben a lehető lojális méltányosság és igazságosság elveit vallva és hangoztatva — egyszerűen napirendre nem térhetünk. Ahogy kifogásoltuk és jogszerű kritika tárgyává tettük azokat a kinevezéseket, amikor a hosszú évtizedek gyakorlatával rendelkező érdemes helyettesek jogos igényeinek háttérbe szorításával politikai érdemek jutalmazásaként adományozták a közjegyzői állásokat, amire a kötelező közjegyzői gyakorlat, mint kinevezési előfeltételt megszüntető 1886. évi VII. t. c. életbe léptetése s különösen pedig 1920 év óta bőségesen volt eset s amely kinevezési rendszer egyébként a közjegyzői intézmény kívánatos és a jogszolgáltatás érdekében való fejlődésére is súlyos visszahatással volt; — akként igaz örömmel és őszinte megnyugvással kell kommentálnunk ezt a hosszú évek óta példátlan kinevezési sorozatot, amely egyszerre négy helyettést és egy volt közjegyzőt juttatott közjegyzői álláshoz. Hogy ez az öröm és megnyugvás a kar kereteit is túlhaladta s az általános megnyugvás elismerő érzését váltotta ki, erre nézve közöljük a napisajtó egyik orgánumának a kinevezést kommentáló közleményéből az alábbi szemelvényeket: „Nem hiszünk a szemünknek. Öt közjegyzői kinevezést olvasunk. És hiába vizsgáljuk mikroszkóppal a neveket: egyetlen, de egyetlen országgyűlési képviselőt sem találunk köztük... Nem, senkit sem találunk köztük, aki tudtunkkal „közéleti érdemek jutalmául” nyerné el a kormánybizalmat... Hanem látunk: közjegyzőhelyettést, aki most közjegyzővé lép elő, látunk közjegyzőt, aki körzetet cserél. Szóval olyan embereket látunk, akiknek foglalkozása, hívatása a közjegyzőség. Az igazságügyminiszter úgy találta, hogy ez mégis csak jobb kvalifikáció a közjegyzőségre, mint a közéleti érdem. Ime, eszerint is lehet kinevezni. Állapítsuk ezt meg őszinte megelégedéssel.”

A kinevezettek sorából külön is ki kell emelnünk három nevet, amelyeknek viselői minden jogos reménységünk szerint

kitünően értékes munkakészségükkel, kimagasló tehetségükkel s telítve a legnemesebb ambíciókkal, különlegesen alkalmasak arra, hogy az intézmény nívón tartása és fejlesztése érdekében hathatósan közreműködjenek. Ezek között is elsőnek kell felemlítenünk Krenner Zoltán dr. volt lippai közjegyzőt, aki ennek a közlönynek hasábjain számtalan közérdekű közjegyzői kérdésnek volt eddig is eleven felfogású s józan meggyőző okfejtéssel, amellet különösen erős forma érzékkel operáló kommentátora s aki a közjegyzői rendtartás reformjának előkészítésében is tevékenyen közreműködött. De mellette igen értékes reménysége a közjegyzői karnak Antalffy Zsiros Aladár dr., a helyettesek országos egyesületének újabb működési lendületet nyújtott munkás elnöke, aki az illetékjog elméleti művelése terén gyakorlati útmutatójával és szakirodalmi működésével is kiváló érdemeket szerzett; nem különben *Sziráky* László dr., aki a helyettesek egyesületének alelnökeként értékes munkatársa volt elnökének s aki harcos eréllyel, kitünően képzett jogászi elmével és judiciummal szállt síkra minden adott alkalommal a helyettesek és a közjegyzői intézmény érdekeiért.

A magyar közjegyzői kar őszinte örömmel köszönti az intézmény új és értékes munkáit, de igaz nagyrabecsülésével és őszinte hálájával teljes elismerését nyilvánítja az intézmény jogszolgáltatási fontosságának kellő értékelését ezzel a kinevezés sorozattal élénken és általános megnyugvást keltően dokumentáló *Lázár* Andor dr. igazságügyminiszter iránt, akinek ez a kinevezési sorozata valóban annak a justitiának jegyében kelt, amely a regnorum fundamentum.

A budapesti kir. törvényszék új elnöke. A kormányzó *Bartha* György dr. a győri kir. ítélőtábla elnökét a budapesti kir. törvényszék elnökévé nevezte ki. A magyar gyakorlati jogász pozíciók egyik legelőkelőbbjébe ekként — valóban szerencsés választással — a magyar birói karnak egyik elméleti és gyakorlati tudásban igen illusztris tagja került, aki mindezek mellett közismerten erőskezű organizator is. Ennek a szép ivelésű birói karriernek alapja, hasonlatosan a csonka ország sok kiemelkedő jelentőségű és fontosságú karrierjéhez, az elszakított Erdély kulturközpontjából, Kolozsvárról indult ki, ahol a törvényszéknek volt már fiatal korában kitünő bírása. Az összeomlás után rövidesen a bajai törvényszéki kirendeltség, később a miskolci törvényszék elnöke, majd nemrég a győri kir. ítélőtábla elnöke lett.

A budapesti kamara társasvacsorái. A budapesti kir. közjegyzői kamara havi társasvacsoráit július és augusztus hónapokban a szokásos időben, a hónap második keddjén, a szeptember havi társas vacsorát azonban a szeptember 8-iki ünnepnapra tekintettel, a harmadik keddi napon szeptember 15-én tartják meg mindenkor a Szent Gellért szálló terasz éttermében. Október havától kezdődően a társas vacsorák az Országos Kaszinó földszinti külön éttermében lesznek.

Telekkönyvi másolási díjak. A hagyatéki ügyekben igénybe vett telekkönyvi szemlék leírasi díjainak behajtása körül a tkvi hatóságok felsőbb utasításra hivatkozással újabban jobb és fontosabb ügyekhez méltó buzgóságot fejtenek ki. Ennek a közlönynek hasábjain az 1935. évfolyam 295., 338. és az idei évfolyam 53. oldalain megjelent közleményünkben foglalkoztunk ezekkel a másolási díjakkal kapcsolatos anomáliákkal. Újabb esetet kell ebbe a sorozatba most beleillesztenünk. A budapesti központi kir. járásbíróság tkvi hatósága kedveskedett nemrég a budapesti kir. közjegyzőknek egy egyéni jegyzékhez mellékelte felhívással, melyszerint 8—10 évvel ezelőtt lefolytatott hagyatéki ügyekben a leltározó közegek részéről beszerzett tkvi szemlék másolási díjai 30 nap alatt befizetendők azzal, hogy amennyiben „a saját díjaik és a kir. kincstárt illető fenti másolási költségeknek behajtása, az elsőfokú pénzügyi hatóságnál nem vezetett eredményre, ezt a körülményt az elsőfokú pénzügyi hatóság igazolványával igazolja, mert a kir. járásbíróság elnöke a 11000/1928 I. M. rendelet 43. §-a alapján *felügyeleti úton fog eljárni.*”

Szerény észrevételeink erre a szigorú felhívásra: 1. a 8—10 évvel ezelőtt befejezett ügyekben a közjegyzők a szemlék díjára vonatkozó feladó vevényeket nem igen őrzik meg, bizva abban, hogy ha már azt kifizették, újabban a díjat kérni nem fogják s így az ellenőrzés javarészben lehetetlen, (több fölös pedantériával dolgozó közjegyző már is reá jött arra, hogy a kért szemle másolási díjak javarészére a feladóvevény birtokukban van) 2. a leltározó közeg rendszerint nem közölte a közjegyzővel, hogy mennyi a másolási díj s így ezt a közjegyző be sem hajthatta, 3. a közjegyzői díjaknak közadók módjára való behajtása tárgyában rendelkező 1894. XVI. t. c. 121. § 3-ik bekezdésének hatályban létét még a kir. Kuria Pk. V. 95/1936 számú végzése sem állítja, amely végzés pedig a 43194/1895 I. M. rendelet 99.

§-át, amely szerint a díjak elsősorban az ingóságokból hajtandók be s csak az ingósági végrehajtás eredménytelensége esetén rendelhető el a végrehajtás a kötelezettek ingatlanaira, — véleményünk szerint tökéletesen alaptalanul és hibásan érvényben levő jogszabálynak tekinti, 4. a felhívás szerint a díjak megfizetése szempontjából csak az ingósági végrehajtás eredménye, avagy eredménytelensége a döntő, az ingatlan végrehajtás e részben közömbös, (?) 5. a felhívásokban szereplő összegek nem is elenyészően csekélyek, úgy hogy pl. az egyik budapesti közjegyző 86 pengő másolási díj megfizetésére kapott felhívást. Végső észrevételünk pedig az, hogy ezek a másolási díjak, valami igen-igen fontos állami kiadás fedezetéül szolgálhatnak, hogy ezek érdekében 8—10 éves irattári kutatások, avagy ezek helyett gavalléros megváltásként esetleges újabb fizetések teljesítésére kényszerítik a közjegyzőket.

A kamarák közleményei. A budapesti kir. közjegyzői kamara Sárközi Sándor dr. budapesti közjegyző irodájába *Belcsák* László dr. kir. közjegyző jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év I. 1. hatállyal, vitéz Tóthfaludi Aladár dr. budapesti közjegyző irodájába *Horváth* István dr. jelöltet ez év II. 4. hatállyal, *Fabinyi* Leó dr. nagykáta közjegyző irodájába *Fabinyi* György dr. jelöltet ez év II. 15. hatállyal, *Morvay* Zsigmond dr. ujbpesti kir. közjegyző irodájába *Horváth* Zoltán dr. jelöltet helyettesi jogosítvánnyal s ez év III. 11. hatállyal, *Pesthy* János dr. nagykörösi közjegyző irodájába *Magyar* Ambrus volt kir. közjegyzőt helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltként ez év III. 21. hatállyal, *Jakab* Zoltán dr. balassagyarmati kir. közjegyző irodájába *Daróczi* Gusztáv dr. jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év IV. 1. hatállyal, *Meixner* László dr. váci közjegyző irodájába *Krammer* János dr. kir. közjegyző jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év IV. 24. hatállyal, *Barcs* Ernő dr. budapesti közjegyző irodájába *Páska* Simon dr. volt kir. közjegyzőt helyettesi jogosultsággal felruházott jelöltként ez év V. 2. hatállyal, ugyanoda *Östör* András dr. kir. közjegyzőjelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év V. 8. hatállyal, *Králik* Árpád dr. budapesti közjegyző irodájába *Praznovsky* Endre jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év V. 15. hatállyal, *Richter* Richárd dr. budapesti kir. közjegyző irodájába *Rónay* Aross Tibor dr. jelöltet ez év V. 28. hatállyal, *Fodor* Antal dr. budapesti közjegyző irodájába *Apáthy* Árpád dr. jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év VI. 6. hatállyal, *Kovácsy* Zoltán dr. kispesti közjegyző irodájába *Török* Béla dr. kir. közjegyző jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év VI. 8. hatállyal a kir. közjegyzőjelöltek névjegyzékébe *bejegyezte*. Viszont a névjegyzékből *törölte* *Praznovszky* Endre jelöltet az év I. 15. hatállyal *Morvai* Zsigmond ujbpesti kir. közjegyző irodájából, *Daróczi* Gusztáv dr. helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltet ez év III. 31. hatállyal *Gröber* Aladár dr. gyöngyösi kir. közjegyző irodájából, *Jákó* Gyula helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltet ez év III. 31. hatállyal *Jakab* Zoltán dr. balassagyarmati közjegyző irodájából, *Krenner* Zoltán dr. helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltként működő volt közjegyzőt ez év IV. 17. hatállyal *Lénárt* Dezső dr. budapesti közjegyző irodájából, vitéz

Barcza Ferenc dr. helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltet ez év V. 10. hatállyal *Csomasz Béla* dr. dunavecsei közjegyző irodájából, *Capdebo* Zoltán dr. helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltet ez év V. 13. hatállyal *Fodor Antal* dr. budapesti közjegyző irodájából, *Apáthy* Árpád dr. helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltet ez év VI. 6. hatállyal *Kovácsy Zoltán* dr. kispesti közjegyző irodájából, *Fábry* Andor dr. helyettesi jogosítvánnyal felruházott jelöltet ez év VI. 15. hatállyal *Somogyi Béla* dr. budapesti közjegyző irodájából.

A *debreceni* kir. közjegyzői kamara *Mustó* Sándor dr. kir. közjegyző-jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év III. 11. hatállyal *Ertsey Péter* dr. volt derecskei kir. közjegyzőnél, *Enyedi* Imre dr. jelöltet ez év III. 3. hatállyal *Varga Kálmán* dr. nyirbátori közjegyzőnél, *Varsányi* Dezső jelöltet helyettesi jogosítvánnyal ez év III. 26. hatállyal néhai *Sternberg Gyula* volt fehérgyarmati közjegyző irodájába, *Szilágyi* Zsigmond dr. jelöltet ez év IV. 17. hatállyal *Szilágyi Elek* dr. püspökladányi közjegyzőnél, *Miskolczy* Barnabás jelöltet ez év IV. 17. hatállyal *Miskolczy Pál* dr. berettyóújfalui közjegyzőnél, *Schëda* Ernő dr. jelöltet ez év IV. 22. hatállyal *Schreiber Miklós* dr. szolnoki kir. közjegyzőnél, *Nagypataki* Sándor dr. jelöltet ez év V. 11. hatállyal *Czindery Jenő* dr. szerencsi kir. közjegyzőnél a kamaránál vezetett kir. közjegyzőjelöltek névjegyzékébe *bejegyezte*.

Budapesti kir. közjegyzőhelyettes (menekült kir. közjegyző) német nyelvjogosítvánnyal azonnali belépésre helyettesi állást keres. Vállal helyettesítést vidéken és a nyári szabadság idejére is. Cím a kiadóhivatalban.

Gyakorlott gép- és gyorsíró német nyelvtudással Budapesten esetleg a vidéken is azonnali belépésre állást vállalna. Cím a kiadóhivatalban.

Kihirdetett törvények.

Az 1936. évi VII. t. c. az ipari közigazgatás egyes kérdéseinek szabályozásáról,

az 1936. évi VIII. t. c. a rendőrségi és csendőrségi betegsegélyezési alap létesítéséről,

az 1936. évi IX. t. c. a hatósági orvosi szolgálatról és a közegészségügyi törvények egyéb rendelkezéseinek módosításáról,

az 1936. évi X. t. c. a tűzrendészet fejlesztéséről,

az 1936. évi XI. t. c. a családi hitbizományról és a hitbizományi kisbirtokról,

az 1936. évi XII. t. c. a vasutak és a csatornák összpontosított telekkönyvezéséről szóló jogszabályok módosítása és kiegészítése tárgyában,

az 1936. évi XIII. t. c. a polgári jogsegély tárgyában Budapesten 1935. évi szeptember hó 25-én kelt magyar brit egyezmény becikkelyezéséről,

az 1936. évi XIV. t. c. az Országos Földhitelintézetéről,

az 1936. évi XV. t. c. egyes közmunkák költségeinek fedezéséről.

Rendeletek.

65216/1936. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényüzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengőértékre történő átszámítása.

1250/1936. M. E. sz. A társadalombiztosításra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása és kiegészítése.

17100/1936. I. M. sz. A bírósági végrehajtót megillető díjak szabályozása.

1164/1936. P. M. sz. A m. kir. illetékkiszabási hivatal második befizetési pénztárának felállítása.

1163/1936. P. M. sz. A részvénytársaságok és szövetkezetek egyesülésének illetékmentességéről szóló 1933. évi 1070. P. M. számú rendelet időbeli hatályának meghosszabítása.

82534/1936. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényüzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengőértékre történő átszámításáról.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle. (XVII. évfolyam 6. szám) Ebben a számban külön cikkekkkel szerepelnek *Ambrózy Gyula* dr., *Gold Simon* dr., *Jablonkay Géza* dr. és *Dombováry Géza* dr. A rendes rovatokban sok érdekes közleményt hoz ez a szám s különösen tartalmaz könyvbírálatokat. A döntvénytári füzetek közül e szám mellékleteiként megjelent a *Magánjog, Polgári Törvénykezési Jog és Hiteljog Tára*.

Jogállam. (XXXV. évfolyam 6. füzet) A júniusi szám értékes tartalmának jegyzéke a következő: *Külley Rohrer Viktor*: De [judiciariis. *Balás P. Elemér*: Az élő magyar szerzői jog, *Kartal Ignás* dr.: A méltányosság, mint ítéletindok, *Besnyő Bernát* dr.: A kényszeregyességi hátrább állás joghatálya, *Schäfer István* dr.: A fiatalok fogházi őrizete. Irodalom: *Sándorffy Kamill*: Törvényalkotásunk hősora (ismerteti *Auer György* dr.). *harasztosi Király Ferenc* dr.: A kartell (ismerteti *Doroghy Ervin* dr.), *Sztodolnik László* dr.: A korlátolt felelősségű társaságok cégjogi teendői. Szemle: *Alföldy Dezső* dr. előadása, *Bölny József* dr. előadása, *Selye Ferenc* dr. előadása.

Polgári Jog. (XII. évfolyam 6. szám) Az igazgatóság tagjainak fizetési címen *Reitzer Béla* dr., A méltányosságról címen ifj. *Szigeti László* dr., Védeft gazdák végrehajtása címen *Károlyi Károly Garibaldi* dr. önálló cikkei jelentek meg ebben a számban. A Jogalkotás rovatban *Vályi Lajos* dr. ír az új székesfővárosi lakásbérleti szabályrendeletéről. A Joggyakorlat rovatban *Vági József* dr. ismerteti a judikatura kiemelkedő döntéseit, majd ugyanitt kisebb közlemények jelentek meg *Pusztai János* dr., *Keresztes Gyula* dr., *György Ernő* dr., *Grossmann László* dr., *Bernhardt Miksa* dr. és *Vági József* dr. tollából. Az Ügyvédség, Jogélet és az Irodalom rovatok közleményei adják a lap további tartalmát.

Notariatszeitung. (Az osztrák közjegyzők lapja 78. évfolyam 5. és 6. szám) A legkiválóbb osztrák elméleti és gyakorlati jogászok, egyetemi tanárok, ügyvédek, közjegyzők és helyetteseknek a közjegyzői gyakorlatot érintő magánjogi és eljárási jogi, valamint illetékjogi kérdésekről igen sok értékes cikket, felsőbírósági határozatokat, közleményeket és könyvbírálatokat hoz ennek a régi közjegyzői szaklapnak legújabbban megjelent 2 száma. A 6. szám különben vezető helyen emlékezik meg az osztrák igazságügyi kormányzat vezetésében beállott arról a változásról, hogy a lemonpott *Winterstein* dr. helyett *Hammerstein Equord* dr. lett az új osztrák igazságügyminiszter.

Magyar Törvénykezés. (1936. év, 11 és 12 szám.) A bőséges törvénykezési gyakorlati anyagon a *Forum* és a Szerkesztő postája című állandó

rovatok közleményein kívül hozzák még e számok a törvénykezési illetékeknek általában lerovásáról szóló törvényjavaslat szövegét és a közigazgatási bíróság újabb jogegységi megállapodásait.

Notariatszeitung. A csehszlovákiai német közjegyzők folyóirata 16. évfolyam 5. és 6. füzet) Több cikken, közleményen és könyvbírálaton kívül az 5. számban egy javaslatot ismertetnek, amely szerint a csehszlovákiai közjegyzők részére a 70 éves korhatárt s a kötelező nyugdíjbiztosítást kívánják behozni.

Illetékügyi Közlöny. (XI. évfolyam 6. szám) Nagy Dezső Bálint dr. közigazgatási bíró Benedek Sándor emlékének hódol e szám vezető helyén közölt meleg, közvetlen hangú cikkében. A törvénykezési illeték tervbe vett általányozásával kapcsolatosan Hody János dr. közli az ország törvényszékei ügyszorgalmának fontosabb adatait, majd részletes ismertetést közölnek az új német okirati illeték kodexről.

Joggyakorlat.

Magánjog.

97. *A házaspár közös lakásának berendezéséhez tartozó tárgyakhoz mindenik félnek egyenlő használati joga van.* Az ezen alapuló igények egyedüli célja az, hogy a közös lakás mindaddig fenntartassék, amíg a házasság jogerősen felbontva nincs, ezért azokat a közös háztartásból távozó házaspár a másik házaspártól el nem vonhatja, kivéve azokat, amelyek az ő kizárólagos használatára valók és amelyek saját megélhetéséhez nélkülözhetetlenek. Az, hogy a távozó házaspár milyen körülmények között hagyta el a lakást s a különélés kinek a magatartására vezethető vissza, ebben a vonatkozásban közömbös, mert a közös lakás berendezési ingóságai a házasság jogi fennállása alatt az együttélés tényleges folytatása céljára a közös lakásban tartandók. (K. P. III. 5286/1935.)

98. *Közvégrendelet érvényességéhez a közjegyző közreműködése szempontjából elegendő, ha a közjegyző a már írásba foglalt végrendelet felolvasásánál a végrendeletalkotó által való helybenhagyásánál és aláírásánál van jelen.* Ezeknek a követelményeknek a betartását a közvégrendeletek igazolják, az ellenkezőnek bizonyítása az okiratok tartalmával szemben e ténykörülményeket kétségbevonó felet terheli. (K. P. I. 95/1936.)

99. *Komolyan tett és elfogadott ajándékozási ígéret nem csak az ígértető, hanem hagyatéka erejéig örökösait is köti.* A kiskorú javára tett ilyen ajándékozási ígéret gyámhatósági jóváhagyás nélkül is érvényes és létrejön, ha azt a kiskorú gyámja elfogadja. (K. P. III. 5676/1935.)

100. *A végrendelet elfogadása még ha az fenntartás nélkül történt volna is, nem zárja el a házastársat attól, hogy az örökhagyó rendelkezése alatt volt vagyont tekintetében közszerepményi és különvagyoni, vagy más követeléseit érvényesíthesse.* (K. P. I. 61/1936.)

101. *A jogügyletet kötő fél kényszerhelyzetre hatályosan csak akkor hivatkozhatik, ha ezt a kényszerhelyzetet előidéző fenyegetés fontos érdeke megsértését helyezi közvetlen kilátásba s ha ezáltal alapos félelem támadhat a fenyegetettben az iránt, hogy amennyiben a kívánt ügyletet meg nem kötik,*

a fenyegetéssel kilátásba helyezett joghátrány tényleg bekövetkezik. (K. P. II. 775/1936.)

102. *A férj, vagy más együtt kötelezett a hozományt csak akkor kötelesek biztosítani, ha erre a hozományt adóval szemben magukat kötelezték.* A fenntartott hozomány adója azonban a hozomány használatára jogosítottól s a vele együtt kötelezettől biztosíték adását követelheti, ha jogai veszélyeztetve vannak. (K. P. III. 5200/1935.)

103. *Ha az örökség tiszta értéke a hagyományok összegét meghaladja, a hagyatékot pedig az örökösnek kinevezett özvegy már birtokba vette, azzal rendelkezett, a hagyomány összegért saját személyében minden vagyonával felel.* (K. P. I. 61/1936.)

104. *Szerződő felek megállapodását a bíróság csak akkor módosíthatja, ha azt akár a viszonyok változásának mélyre ható volta miatt, akár a felek helyzetét illető egyéb körülményekre tekintettel a méltányos jogalkalmazás mellőzhetetlennek mutatja.* (K. P. VI. 2499/1935.)

105. *A bíróság a szolgáltatásnak jogerős ítélettel megállapított mennyiségét csupán oly körülmények megváltozása esetén változtathatja meg, amelyeket az előbbi perben a szolgáltatások mennyiségének megállapításánál alapul vett. A járadéknak már kiszolgáltattott részét azonban sem visszakövetelni, sem a később esedékes összegekbe beszámítani nem lehet.* (K. P. I. 2774/1935.)

106. *Ha az eladó az eladott ingatlanok telekkönyvi állapotát felhívás dacára megfelelő idő alatt nem rendezi s e késedelme következtében a szerződéses szolgáltatás a vevőre érdekét veszti, ez alapot nyújthat az adásvételi szerződés felbontására.* (K. P. V. 2592/1935.)

107. *Ha az ingatlanra vonatkozó vételi ügyletnél az eladó a szerződés értelmében az ingatlant a vevőnek birtokába adta, erre a tulajdonjogot be is kebelezték és az eladó az ingatlant tehermentesítette, a vevő a vételárat köteles megfizetni akkor is, ha a kifejezett megállapodás az volt, hogy a fizetési időpont csak akkor áll be, ha a vevőnek sikerül hosszabb lejáratú jelzálogkölcsönt felvenni és habár tényként van megállapítva, hogy ilyen kölcsön ma nem kapható.* (K. P. VII. 4774/1935.)

108. *A 737. számú elvi jelentőségű határozatban megnyilvánult jogszabály értelmében abban az esetben, ha a férj a gyermek születése után közokiratban elismerte, hogy a gyermek természetes atyja, mindaddig, amíg ez az elismerés hatálytalanítva nincs, az apaság elismerésének törvényes következményei fennállnak.* (K. P. III. 5136/1935.)

109. *A végrendelet a végrendeletalkotó életében annak vagyonára semmiféle igényt sem biztosít abban az esetben sem, ha a végrendeletalkotó egymással összefüggő, viszonyos rendelkezéseket tartalmazó közös végrendeletbe van foglalva, illetve, ha a túlélő házastárs az elhalt közös végrendeletalkotó javára szóló végintézkedését elfogadta, mert a végrendelet alapján való örökösödési igény csak a végrendeletalkotó halálával nyílik meg s csak az akkor fennforgó viszonyok alapján bírálható el az öröklésre való kepeség és jogosultság kérdése, valamint az a kérdés is, hogy a végrendeletalkotó egyes vagyoni rendelkezései a végrendeleti örökös öröklési igényét sértik-e.* (K. P. I. 514/1936.)

110. *A végrendelet tévedésen alapuló rendelkezése helyett a törvényes öröklésnek vagy esetleg az örökhagyó meg nem támadott korábbi végrendelet-*

ténekk kell érvényesülnie. Ha a végrendelet több intézkedése közül valamelyik hatálytalan, ez a többi intézkedést kétség esetén meg nem dönti. (K. P. I. 223/1935.)

111. A *viszonos végrendeletben* eszközölt utóörökös nevezés érvényességét a másik végrendelező előtt eltitkolt fenntartás nem érintheti. (K. P. I. 3973/1935.)

112. Ha az utóörököst bizonyos tartozás tekintetében az előörökössel szemben egyetemleges fizetési kötelezettség terheli, akkor az *utóöröklési jog* telekkönyvi feljegyzése nem akadályozza annak, hogy az utóöröklés tárgyául szolgáló ingatlan vagy az ily tartozás kielégítésére legyen fordítható. (K. Pk. V. 4628/1935.)

113. A *végrendelet* csak annak érdekében mondható ki érvénytelennek, aki az *érvénytelenségnek* s ezzel kapcsolatosan örökösödési jogának megállapítását kéri. Azzal szemben tehát, aki a végrendelet hiányában örökös lenne ugyan, de a végrendelet érvénytelenségének megállapítását sem kereset, sem kifogás útján nem szorgalmazta, az örökösödési végrendelete érvényesnek tekintendő még akkor is, ha annak érvénytelenségét a bíróság valamely örökösstárs kérelmére megállapította, amiből következik, hogy a végrendeletre alapított örökösödési jogot nem lehet minden esetben egységesen eldönteni azok ellen, akiket egyébként a végrendelet megtámadásának a joga megillet. (Bp. T. X. 14158/1935.)

114. A közös törzs elődről hárult ingatlan akkor is *ági vagyon*, ha túl van terhelve. Az ági örökösök tehát az elidegenített ági vagyon értékének megtérítését ilyen esetben is igényelhetik. A megtérítendő ági érték mennyiségének kérdésében azonban az ági vagyonnak az elidegenítéskor volt értékével szemben a terhek kiegyenlítésére az örökösödés által fizetett összegeket a fizetések idejében volt értékükben a szerzeményi örökös javára kell elszámolni. (K. P. I. 5/1936.)

Illetékjog.

20. Házassági szerződésben tett az a nyilatkozat, mely szerint a férj megerősíti (?), hogy a nő külön vagyona az ő rendelkezése alatt marad és kijelenti, hogy gondoskodik róla, hogy az a feleségnek bármikor rendelkezésére álljon, az illeték díjjegyzék 78. tétel n) pontja alapján 1 %-os illeték alá esik az indokolás szerint azért, mert bár az illeték tárgya szerződésben átruházás nincs, arról sincs intézkedés, hogy a nő ingóit a férjének átadta volna, hanem abban a nő vagyonának, mint külön vagyonnak a nő rendelkezése alatt maradása és arra van kikötés (?), hogy a férj gondoskodni fog arról, hogy a vagyon a feleségnek bármikor rendelkezésére álljon. A szerződés ennél fogva a 43. tétel alapján nem illetékezhető, azonban nem is illetékmentes, mert abban a nő ingóságára nézve a férjnek jogerősítő (?) nyilatkozata foglaltatik. Ezért

az ill. díjjegyzék 78. tétele alapján 1 %-os illeték jogszerűen követelhető. (Közig. bir. 22511/1934.)

Ezt a közjegyzői gyakorlatot közvetlenül érintő határozatot jogszerűnek egyáltalában nem, ellenben határozottan aggályosnak tartjuk. A házassági szerződésekben, vagy külön okiratokban gyakran fordulnak elő olyan igazoló, egyszerűen tehát bizonyítékot nyújtó és semmiféle jogügyletet még a legtágabb értelmezés szerint magukban nem foglaló nyilatkozatok, mely szerint az egyik házaspár elismeri, hogy bizonyos vagyontárgyak a másik házaspár tulajdonát, külön vagyonát képezik. Természetesen ezáltal nem a közös használatra alkalmas ingóságokról szólnak, amelyeknek a közös háztartásba való bevitele kifejezett rendelkezés, az ill. díj. 43. tétele alapján a használat részleges átadását is jelenti. A határozatban felhívott 78. tétel n) pontja viszont akként rendelkezik, hogy *minden egyéb jogügyletekről kiállított okiratok* érték szerint a II. fokozat alá esnek. Elemi jogászok szerint szükséges csupán annak a megállapításához, hogy ilyen egyszerű igazoló nyilatkozat jogügyletnek nem tekinthető, mert a legtágabb értelmezés szerint is jogügyleti minősítéshez szükséges az, hogy a vonatkozó akaratnyilvánítás bizonyos jog létét, vagy mibenlétét közvetlenül érintve, e tekintetben bizonyos változást is idézzen elő s így joggal tartjuk tehát elhibázottnak a közigazgatási bíróság döntését, amely csak arra alkalmas, hogy a különben is egyre ritkuló házassági szerződések megkötésétől a feleket végleg elriassza, ami elvégre fiskális érdeknek sem minősíthető.

21. Ha a gyermekek által megszerzett ingatlan vételára fizetésében a szülők résztvettek s a szerződés szerint haszonélvezeti jogot kaptak, a vélelem az, hogy hozzájárulásuk a jogszerzés arányában történt. (Közig. bir. 21528/1934.)

22. Meghatározott időre juttatott haszonélvezet nem vonható súlyosabb illeték alá, mint az életfogytiglani haszonélvezeti jogszerzés. (Közig. bir. 21000/1935.)

23. Ha a felek a hagyományok összegét amiatt csökkentették, mert a hagyományok kielégítésére szolgáló hagyatéki vagyon a végrendelezés időpontjától a halálozás időpontjáig értékcsökkenést szenvedett, a hagyományosokról az örökösre való élők közötti értékátruházást megállapítani nem lehet. (Közig. bir. 4274/1935.)

24. Pénzhagyománynak ingatlannal való kielégítése visszerhes ingatlan vagyonátruházási illeték alá esik. (Közig. bir. 4274/1935.)

25. Annak az eldöntésénél, hogy az öröklési és az ezzel kapcsolatos ingatlan vagyonátruházási illeték bélyeggel rovandó-e le, irányadó nem az,

hogy az illetéknél az egyes örökösök terhére eső összege, hanem, hogy a kir. közjegyző készítette hagyatéki kimutatás értékei szerint mutatkozó illetékek együttes összege meghaladja-e az 50 P.-t. Az 50 P.-t meghaladó együttes illeték ama részének, melyet haszonélvezettel terhelt vagyon után szabtak ki, N. jegyzékbe vételének nincs akadálya akkor sem, ha az az illetékrész az ötven pengőt nem haladja meg. (Közig. bir. 7001/1934.)

26. Ha az öröklési illeték nyilvántartásba vétele iránt való igény fennáll, de az illeték fizetésére kötelezett fél annak érvényesítését nem kéri, hanem az illetékre befizetéseket teljesít, ezekből a befizetésekből késedelmi kamatot elszámolni a 40000/1921. P. M. számú rendelet 6. §-ának 4-ik bekezdése értelmében nem szabad. (Közig. bir. 21527/1934. P.)

27. Ha a hagyatékhoz még át nem adott örökség is tartozik, az illetéket utóbbi után is ki kell szabni s azt az örökösök abban az arányban tartoznak viselni, amilyen arányban a másik hagyatékot szerzik meg. (Közig. bir. 6996/1934.)

Szerkesztői üzenetek.

P. B. dr., M. D. dr. és Ch. J. dr. Közleményeik közvetlenül lapzárta előtt érkeztek s így azokkal csupán a közlőny jövő számában foglalkozhatunk.

Sz. Zs. dr. E közlőny 1933. évi 7. számában a 303. oldalon az Illetékügyi Közlöny VIII. évfolyam 7. számában irt reflexiók alapján megemlékeztünk az 53167/1892. P. M. számú közrendeletéről, amely szerint a kir. közjegyzőknek a részükre birói megbízáson alapuló eljárásukért megállapított díjak behajtása iránti kérvényei bélyegmentesek. A rendelet szerint ugyanis az ilyen kérvények hivatalos jelentések jellegével birnak s mint ilyenek az ill. díj 46 tétele alapján bélyegmentesek. Sem a hivatkozott rendelet, sem pedig az Illetékügyi Közlöny közleménye nem tartalmaz rendelkezést abban a kérdésben, hogy a bélyegmentesség abban az esetben is fennáll-e, ha a díjbehajtás keretében a megfelelő kéréseket nem a közjegyző közvetlenül, hanem az ő képviselőjében ügyvéd nyújtja be. A „hivatalos jelentés jellegére“ való utalásból s a kiterjesztő magyarázatokkal szemben minden lehető alkalommal tanúsított fiskális idegenkedésből inkább arra volna következtetés levonható, hogy ezt a bélyegmentességet csak közvetlenül a közjegyző részéről benyújtott beadványokra ismerik el.

A kir. közjegyzőhelyettesek és jelöltek állasközvetítését a Magyarországi Kir. Közjegyzőhelyettesek Országos Egyesülete látja el (Budapest, VI., Andrássy ut. 50. kir. közjegyzői iroda).

Kéziratokat vissza nem küldünk s azok megőrzését nem vállaljuk.